

Meerjaren activiteitenplan 2025 t/m 2028 Museum Borg Verhildersum

Januari 2024
Museum Borg Verhildersum
Wierde 40
9965 TB Leens

Inhoud

Leeswijzer Meerjaren Activiteitenplan 2025-2018.....	1
1. Het verhaal van Verhildersum verdiepen.....	3
1.1 Essentiële elementen in het verhaal van Verhildersum.....	3
1.1.1 Thema's Landleven, borgleven, boeren leven verbinden de verhalen.....	4
1.1.2 Ede Staal belevingscentrum.....	6
1.1.3 Combinatie van ervaringen op locatie en thuis met Verhildersum To Go!.....	6
1.1.4 Belevingen bieden voor alle doelgroepen.....	6
1.1.5 De omgeving ontdekken en langer in de regio blijven.....	6
2. Behoud en beheer van de borg met tuin, landerijen en panden.....	9
2.1 De borg.....	9
2.2 De tuin, bomensingels en landerijen met monumentale opstallen.....	10
2.2.1 Onderhoud en beheer van de tuin, theekoepel, zonnewijzer, oprijlaan en bomensingels.....	11
2.2.2 Onderhoud en beheer van de kas en de moestuin.....	12
2.2.3 De hoogstamboomgaard.....	12
2.2.4 Landerijen met oude graansoorten.....	12
2.3 Onderhoud en beheer van de niet museale panden.....	13
2.3.1 Koetshuis.....	13
2.3.2 Schathoes.....	13
2.3.3 Arbeidershuisje.....	14
2.3.4 Boerderij Welgelegen met duivenslagpoort en loophut.....	14
2.4 Overkoepelende aandachtspunten onderhoud en beheer.....	16
3. Behoud, beheer en registratie van de museale collecties.....	17
3.1 De museale collecties.....	17
3.1.1 De Borg collectie; vooral 19 ^e - eeuws antiek.....	17
3.1.2 Collectie landbouw en ambachten.....	19
3.1.3 De textiel- en kostuumcollectie.....	20
3.1.4 Behoud materieel en immaterieel erfgoed Grunneger Dansers.....	21
3.2 Collectievorming.....	22
3.2.1 Verzamelen en afstoten.....	22
3.2.2 Bibliotheek Verhildersum.....	23
3.3 Collectieregistratie en digitale ontsluiting.....	23
3.3.1 Digitale toegang en expositie van topstukken.....	23
4. De collecties laten zien en beleven.....	27
4.1 Jaarlijks wisselende exposities op 5 locaties op het landgoed.....	27
4.1.1 Oude Schuur in de museumboerderij.....	27
4.1.2 Nieuwe Schuur in de boerderij.....	27
4.1.3 Arbeidershuisje.....	28
4.1.4 Borg.....	28
4.1.5 Koetshuis.....	28
4.2 Extra evenementen.....	28
4.2.1 Workshops en lezingen, concerten rond exposities.....	29
4.2.2 Jaarlijks historisch oogstfestival in augustus.....	29
4.2.3 De maandelijkse Streekmarkt.....	30
4.2.4 Vleermuisexcursie.....	30

4.2.5	Cursus hoogstam fruitbomen snoeien.....	30	
4.2.6	NL Doet schoonmaak dag.....	30	
4.2.7	Dag van het kasteel, open monumentendag, open tuinen dagen	30	
4.3	Samenwerking	30	
4.3.1	Groninger Waddemusea	30	
4.4	Cultuureducatie	31	
4.4.1	Sterke basis voor cultuureducatie.....	31	
5.	De organisatie bedrijfsmatig gezond houden.....	33	
5.1	Blijvend aandacht voor professionaliseren	33	
5.1.1	Een leven lang leren	34	
5.1.2	Vrijwilligers betrokken houden	34	
5.1.3	Opleidingsplaatsen bieden.....	34	
5.2	Nieuwe vrijwilligers werven	34	
5.3	Culturele codes toepassen	35	
5.3.1	Governance Code Cultuur	35	
5.3.2	Code Culturele diversiteit.....	36	
5.3.3	Fair Practice Code.....	36	
5.4	Financieel beheer	36	
5.4.1	Vrienden van Verhildersum, donateurs werven en binden	37	
5.4.2	Risicoparagraaf.....	37	
6.	PR en marketing: hoe bereiken we onze doelgroepen	41	
7.	Bijdrage aan de ambities en strategieën Provincie	43	
7.1	Een sterke basis en ruimte voor vernieuwing	43	
7.2	Samenleven met cultuur	43	
7.3	Overall cultuur.....	44	
7.4	Thuis in Groningen	44	
	Bijlage 1: Organisatieschema Verhildersum	45	
	Bijlage 2: Governance informatie	47	
	Bestuursleden	47	
	7.4.1	Functies en nevenfuncties bestuursleden en directeur.....	47
	7.4.2	Salariëring directeur.....	47

Leeswijzer Meerjaren Activiteitenplan 2025-2018

In dit Meerjaren activiteitenplan beschrijven we de activiteiten op hoofdlijnen die voortvloeien uit het beleidsplan voor dezelfde periode. Voor het uitvoeren van alle activiteiten die we hier benoemen hebben we de subsidie van de Provincie nodig, naast die van de gemeente het Hogeland. Daarnaast vragen we extra projectsubsidies aan om bijvoorbeeld bijzondere exposities mogelijk te maken, groot onderhoud uit te kunnen voeren of de verduurzaming van de panden te realiseren.

Dit plan is opgebouwd volgens de 9 actielijnen voor het realiseren van onze Missie en visie:

1. We hebben een prachtig beleefbaar verhaal over de adel, de boer en de arbeider in de 19^e-eeuw, het leven op de wierden en het ontstaan van het landschap. Dat verhaal vertellen we met de collecties die we zelf hebben en lenen. Feitelijk behoort het hele landgoed met de borg in de centrale rol tot de kern van de collectie en de basis voor het verhaal dat we vertellen over de geschiedenis van Groningen. Daarom is de volgende stap essentieel.
2. We doen alles dat nodig is voor het behoud, de exploitatie en verduurzaming van de borg, andere de panden en het landgoed. Ook in de bedrijfsvoering krijgt verduurzaming alle aandacht.
3. We beheren, registreren en digitaliseren onze collecties textiel, ambachten en landbouwwerktuigen zorgvuldig en tonen de collecties zoveel mogelijk aan het publiek, met daarbij speciale aandacht voor cultuureducatie.
4. We zorgen voor aansprekende tentoonstellingen die passen in ons verhaal en organiseren daarbij extra publieksactiviteiten, waaronder het Historisch Oogstfestival.
5. We werken samen met andere (Wadden)musea, ondernemers en (welzijns)organisaties in onze regio, organiseren arrangementen die toeristen trekken en langer in de regio houden om bij te dragen aan versterking van de toeristische economie.
6. We blijven bouwen aan een professionele organisatie, bieden een prettig werkklimaat. Onze medewerkers ontvangen een passend salaris volgens de Museum CAO. We stimuleren het blijven leren voor iedereen, inclusief de vrijwilligers en bestuur.
7. We werken voortdurend aan een goede financiële basis en heldere boekhouding waarmee we de stand van zaken kunnen monitoren en bijsturen indien nodig.
8. We zetten sterk in om marketing en communicatie via onze website, sociale media en landelijke PR campagnes op de radio om extra publiek te trekken en Groningen te promoten.
9. We staan als museum middenin de samenleving, zorgen voor een laagdrempelig aanbod zodat zoveel mogelijk mensen uit alle lagen van de bevolking zich bij ons thuis voelen en dragen bij aan de leefbaarheid. We bieden een veilige leeromgeving voor stagiairs en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. We doen zo iets terug voor de samenleving die ons bestaan ondersteunt met subsidie.

1. Het verhaal van Verhildersum verdiepen

We hebben de afgelopen jaren in alle opzichten een sterk en beleefbaar verhaal opgebouwd dat ook in de toekomst de basis blijft vormen voor wat we doen. Al onze activiteiten zijn in feite gericht op het behouden en cultiveren van de elementen die aanwezig zijn op het landgoed, de collecties die we bezitten en het verdiepen van de verhalen die we daarmee vertellen.

Verhalen die we niet alleen met de Waddensea, maar ook samen met de Stichting Oude Groninger kerken en bijvoorbeeld de Stichting Hinszorgel Leens kunnen vertellen. Wellicht ontstaan er daar de komende jaren ook andere samenwerkingen

Verhildersum is altijd alert op aanknopingspunten in de geschiedenis en het landschap van Groningen en creatief in het bedenken van manieren om in samenwerking met anderen het unieke verhaal van Groningen beleefbaar te maken. Op voorhand is niet te zeggen wat dit zal opleveren, de juiste attitude is echter essentieel.

De komende jaren zullen we via onderzoek andere verhalen naar boven halen en in onze exposities, filmpjes, in de app Verhildersum To Go!, in wandel- en fietsroutes, lezingen en workshops beleefbaar maken. Niet alleen over Verhildersum zelf, ook over de regio langs de Waddenkust waarvan we deel uitmaken. We stimuleren met onze verhalen dat toeristen hiernaartoe komen en zo lang mogelijk blijven, omdat er hier zoveel te ontdekken is.

1.1 Essentiële elementen in het verhaal van Verhildersum

Het landgoed met als middelpunt de borg Verhildersum, daaromheen de grachten en de beeldentuin, de boerderij, het arbeidershuisje, de boomgaard, de historische koeienrassen, de biologisch beheerde landbouwgronden, de Hoornse vaart die het landgoed doorsnijdt: dit is en blijft de sterke basis waarmee we het Verhaal van Verhildersum en daarmee een belangrijk deel van het verhaal van Groningen vertellen, ook in de komende jaren.

De belangrijke elementen in ons verhaal zijn:

- Het leven van de adel, de boer en de arbeider in de 19e-eeuw;
- Opkomst van de boeren, ondergang van de adel;
- Het landschap en de cultuurhistorie langs de Waddenkust – Waddensea.

Ons doel is telkens met klinkende verhalen duidelijk te maken hoe vroeg in de geschiedenis de ontwikkeling van Groningen al veel verder was dan in de rest van Nederland. Onze steenhuizen waren er al toen Amsterdam nog gebouwd moest worden, wist je dat?

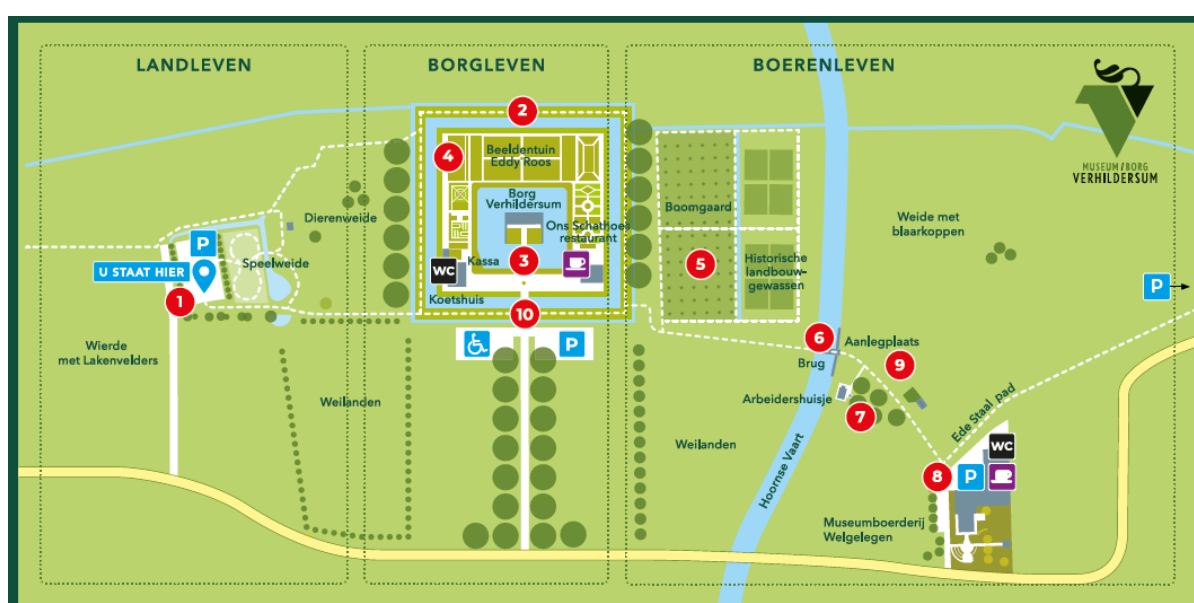
De bijdrage van aanvankelijk de rijke adel en later de zuinige boeren die ervoor zorgden dat er hier nog zoveel beroemde Hinsz- en Schnitgerorgels zijn. De grootste dichtheid van (voor)middeleeuwse kerken van heel Europa. Allemaal kennis die bijdraagt aan trots op Groningen.

1.1.1 Thema's Landleven, borgleven, boeren leven verbinden de verhalen

Hoe presenteren we dit de komende jaren? In de periode 2021-2024 is het Project Vooruit naar het Verleden¹ uitgevoerd, waarmee enorm geïnvesteerd is in het beleefbaar maken van bovenstaande verhalen. De basis die we daarmee hebben gelegd blijft de komende jaren onveranderd, want het resultaat van dit project is een groot succes en dat moet benut worden.

We hebben nu namelijk niet alleen voor elkaar dat het landgoed goed toegankelijk is met bredere paden en nieuwe bruggen, ook zijn de verschillende locaties waar we onze verhalen vertellen beter met elkaar verbonden dankzij de belevingsroute op het landgoed. Het doel van de route is mensen uit te nodigen om naast de borg ook het koetshuis, de hoogstamboomgaard, het arbeidershuisje en de museumboerderij te bezoeken.

Door het landgoed in te delen in 3 thema's en duidelijk te maken bij welk thema de bezoeker zich bevindt, nodigen we mensen uit ook de andere thema's te bezoeken.

Informatiepunten verdeeld over de thema's Landleven, Borgleven en Boerenleven

Op de route bevinden zich 10 'points of interest'. Bezoekers scannen op deze plekken de QR code die op een uitlegbordje staat en kunnen dan het verhaal in onze '[Verhildersum To Go!](#)' webapp lezen of beluisteren ondersteund met foto's, video's, landkaarten. Alles is vertaald in Duits en Engels, zowel in tekst als gesproken. (zie ook 1.1.3 Combinatie van ervaringen op locatie en thuis met Verhildersum To Go!)

Landleven

Het thema Landleven vertelt het verhaal van de ontstaansgeschiedenis van het landschap, geeft uitleg over de wierden op het landgoed, bevat zelfs de hoogtekaart van heel Nederland. Dus ook Rotterdammers kunnen hier zien of hun voeten droog blijven als het water stijgt. De natuur beleeftuin voor kinderen, met speeltuin en dierenweide maakt hiervan ook deel uit. Op de speelplaats staan grote houten speeltoestellen, waaronder het gezonken VOC-schip de 'Verhildersum'. Daarmee leggen we een link naar de tekening van het schip Verhildersum, dat is gebouwd toen Allard van Starckenborgh lid was van de admiraliteit in Amsterdam. Het schip ging ten onder in de oorlog tegen Engeland in 1667. De tekening van het schip, getekend door

¹ Vooruit Naar het Verleden werd gefinancierd door: Waddenfonds, HS Kammingafonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, Loket Leefbaarheid, VSB Fonds en Provincie Groningen.

Willem van de Velde, hangt in de hal van de borg. Op de spiegel ervan is de oudst bekende afbeelding van de borg Verhildersum te zien. Zo hebben we voor de kinderen een spannend historisch verhaal bij de speeltuin.

De Verhildersum met op de achtergrond het dierenverblijf

- Bij het thema landleven komt de komende jaren ook de verbinding naar het verhaal dat een landgoed zoals Verhildersum vroeger zelfvoorzienend was. Dat is een mooi voorbeeld van een duurzame samenleving, actueel in tijden van aandacht voor klimaatverandering.

Borgleven

De borg Verhildersum is de kern het thema Borgleven. Daar vertellen we het verhaal van de oorsprong van de borgen en het rijke leven van de adel en natuurlijk specifiek van de familie Van Starckenborgh die eeuwenlang de borg bewoonde en veel invloed had in de regio. De borg is prachtig ingericht met antiek uit die tijd, het lijkt alsof de bewoners zo weer thuiskomen. In de borg hangt ook het grootste familieportret van Nederland. Het toont de borgbewoners ten tijde van de Gouden Eeuw.

Boeren leven

Het Boerenleven vullen we in met verhalen over de landbouw in de 19^e eeuw, waarbij de komst van de Arendploeg de innovatieve kracht van de Groninger Boeren illustreert en mede verklaart waarom er zulke grote en prachtige boerderijen te zien zijn in deze streek, met als voorbeeld onze eigen statige boerderij Welgelegen.

In de oude schuur van de boerderij laten we zien hoe de boer en de arbeider het werk op het land deden met de machines van toen. Daarbij is onze collectie landbouwmachines essentieel, we tonen hier regelmatig andere machines.

In de nieuwe schuur vertellen we verdiepende verhalen over de komst van de Arendploeg, geïmporteerd door Cornelis Borgman en over andere herenboeren in het Hogeland zoals Mansholt en hun invloed op de ontwikkelingen in die tijd. We vergeten de boerinnen zeker niet; zij zetten zich destijds onder meer in voor vrouwenkiesrecht, beter onderwijs, betere zorg en de aanpak van armoede.

In de grote zaal van de boerderij tonen we ook telkens andere ambachten uit de 19^e eeuw, aan de hand van onze grote collectie materialen.

De exposities van stukken uit ons collectie Groninger mode en dracht vertellen ook veel over het leven van de rijke boeren en de landadel. Niets was te gek, de patronen kwamen uit Parijs, de stoffen vanuit de hele wereld. Daarbij hoorden oorijzers en sieraden van ongekende

schoonheid. Van de arbeider is weinig bewaard gebleven, omdat arbeiderskleding tot op de draad versleten werd. Ook dat zegt iets.

Naast de boerderij staat het armoedige arbeidershuisje. Het arbeidershuisje is ingericht alsof de arbeider Jakob de Vries en zijn vrouw Aaltje er nog wonen. Het contrast tussen het formaat en de inrichting van dit huisje met de borg is enorm.

1.1.2 Ede Staal belevingscentrum

Het Ede Staal belevingscentrum is in 2023 als nieuw element toegevoegd in de grote zaal van de boerderij. Ede Staal is opgegroeid in Leens, zingt over het landschap, over de boerderijen, kerken en borgen en vertolkt het gevoel, de trots op ons gebied.

Het Ede Staal belevingscentrum in de boerderij

- De inhoud van de VR-beleving en/ of de inrichting van de zaal worden jaarlijks aangepast om herhaalbezoek te stimuleren.
- Het Ede Staal Belevingscentrum vormt de komende jaren ook een link naar cultuureducatie en aandacht voor de Groninger taal.

1.1.3 Combinatie van ervaringen op locatie en thuis met Verhildersum To Go!

Ook een resultaat van het project Vooruit naar het Verleden is onze webapp Verhildersum To Go! die op het landgoed en thuis gebruikt kan worden. Op het landgoed wijzen 9 borden de belangrijke belevingspunten aan waarover in de app verhalen staan, foto's en filmpjes.

- De app bevat ook wandelingen.
- Dit prachtige systeem biedt ons eenvoudig de mogelijkheid om de komende jaren beleefbare verhalen toe te voegen.

1.1.4 Belevingen bieden voor alle doelgroepen

Bij Verhildersum doen we er alles aan om het bezoekers mogelijk te maken bijzondere ervaringen op te doen. De essentie is dat mensen zich kunnen verplaatsen in hoe het vroeger was. Het jaarlijkse Historisch Oogstfestival is hiervan het hoogtepunt, daarnaast verweven we belevingen op diverse manieren in onze presentaties op het landgoed. Dat leest u in ons jaarlijkse activiteitenplan.

1.1.5 De omgeving ontdekken en langer in de regio blijven

Ontdek Groningen en begin bij Verhildersum! Zoals in ons beleid is opgenomen stimuleren wij bezoekers om na het zien van de 3 wierden op ons landgoed complete wierdendorpen te gaan

bezoeken. Of te kijken hoe de boerderijen in de omgeving op oeverwallen van oude kreken van de zee zijn gebouwd, de kerken en de orgels in Groningen te ontdekken, te beginnen bij de nalatenschap van de familie Van Starckenborgh in de Petruskerk in Leens. Hoe doen we dat?

- Hiertoe hebben we de samenwerking met de Groninger Waddenseum opgezet. Groningen is het langst bewoonde gebied van Nederland. Dat is iets om trots op te zijn. We brengen dit verhaal landelijk onder de aandacht en bieden samen arrangementen aan zoals voor Arriva bustochten. En we roepen bezoekers stelselmatig op ook de 5 partners te bezoeken.
- We hebben diverse wandel- en fietsroutes ontwikkeld en promoten ook door anderen gemaakte routes die aansluiten op ons verhaal.
- We ontwikkelen arrangementen en promoten die. Zie het activiteitenplan.
- Beleid van Provincie en gemeente is erop gericht de leefbaarheid in de Ommelanden te verbeteren en de economie te stimuleren door dorpskernen te versterken. In dat kader leeft het idee bij de ondernemers in Leens om een wandelroute te maken die de leuke winkels en Verhildersum met elkaar verbindt, zo versterken retail en cultuur elkaar. Ook hier kan onze app Verhildersum To Go! eenvoudig voor gebruikt worden.

2. Behoud en beheer van de borg met tuin, landerijen en panden

Het behoud en beheer van de borg met het landgoed behoort tot de belangrijkste voorwaarden voor het bestaan van een museum als Verhildersum. We hebben het dan over alle panden, de landerijen met bomensingels en oprijlaan, de tuin met de collectie bronzen beelden, de boomgaard en de museale collecties: het borginterieur, de landbouwwerktuigen en aanverwante ambachten, de textiel en kostuumcollectie van de Groninger dracht. Gezien de omvang van het landgoed vergt dit veel aandacht, tijd en geld. Bijna vanzelfsprekend is het een kwestie van woekeren met de mankracht en de middelen.

Het onderhoud van de panden is vastgelegd in een meerjarig onderhoudsplan. We streven naar verduurzaming van het landgoed. De isolatie en aanleg van duurzame verwarming in alle panden vraagt een grote investering. De landerijen en de boomgaard beheren we biologisch. Voor de museale collecties is het beleid en beheer vastgelegd in ons collectieplan en in het beleidsplan. Bij het onderhoud en beheer van de collecties en bij de registratie van de museumstukken zijn gespecialiseerde vrijwilligers betrokken.

Het onderhoud en beheer heeft niet alleen tot doel dit prachtige culturele erfgoed te bewaren voor toekomstige generaties, het is vooral ook bedoeld om het verhaal van Groningen - en specifiek van het leven aan de Groninger Waddenkust in de 19e eeuw - te kunnen vertellen aan zoveel mogelijk mensen. Voor de bezoekers die we met zoveel inzet werven moet alles er tip top uitzien.

Bij alles wat we doen aan onderhoud, beheer en gebruik van het landgoed blijft het behoud van het authentieke karakter -ons 'unique selling point' -een ijkpunt.

De acties die we uitvoeren voor onderhoud en beheer omvatten drie lijnen:

- 1. Monumenten en andere panden*
- 2. Groenonderhoud*
- 3. Museale collecties*

In het jaarlijkse activiteitenplan komen de details hiervan aan de orde; wat doen we, wanneer en hoe.

2.1 De borg

De monumentale borg - van een 14e -eeuws steenhuis gevormd tot 19e -eeuws buitenhuis - staat centraal in het landgoed. Door de eeuwen heen hebben er verschillende families gewoond en heeft de borg zowel innerlijk als uiterlijk meerdere veranderingen ondergaan. In 1953 zijn de laatste bewoners vertrokken en nu bieden de ingerichte kamers een bijzondere kijk in het leven van de adel op een landgoed in de 19e eeuw.

- Doel is het pand voor de volgende generaties te behouden in zijn huidige vorm. In de periode 2022-2024 is het behang in de eetkamer gerestaureerd. Ook is het houtwerk binnen en buiten gerestaureerd en geschilderd.
- Voor het behoud van de borg volgen we een meerjarig onderhoudsplan.

- Een actiepoint is er de komende jaren voor te zorgen dat de borg ook in de winter open kan door het huis waar mogelijk te isoleren en vervolgens duurzaam te verwarmen binnen de mogelijkheden die monumentenzorg biedt. De borg heeft bovendien betere klimaatbeheersing nodig voor het behoud van het antiek en de schilderijen. Dit vergt een grote investering, waarvoor we extra fondsen moeten werven.
- Het boudoir heeft restauratie nodig. Ook dat is een apart project waarvan we bekijken of dit de komende jaren kan worden uitgevoerd.
- De trap naar het bordes van de borg is niet voor iedereen toegankelijk. Daarom hebben we oprijplaten die toegang bieden via de zijdeur. We leggen ze neer op momenten dat dit nodig is, een permanente oplossing is vanwege de museale staat van het pand niet mogelijk. Wie niet goed kan lopen kan de kelder en de zolder niet bezoeken. Daarom zijn er filmpjes over de zolder en de kelder opgenomen in de app verhildersum To Go!

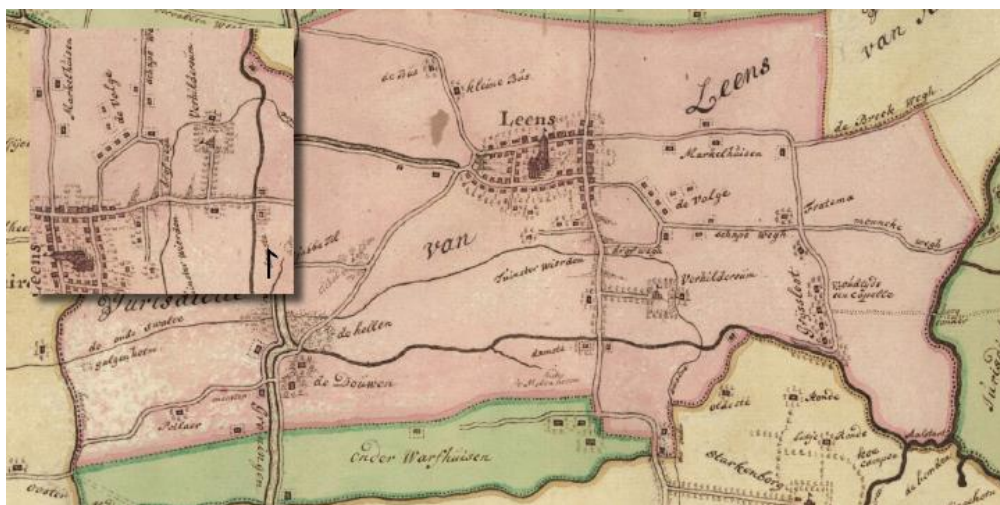
Het boudoir dat restauratie verdient

2.2 De tuin, bomensingels en landerijen met monumentale opstallen

De borgtuin, het park, de duiventil, de zonnewijzersokkel, de brug naar de borg en de wierde zijn officieel rijksmonumenten. De tuin achter de borg is een symmetrische stijltuin met invloeden uit de renaissance en de barok. Naast de borders met vaste en eenjarige planten en een kruidentuin, zijn in de tuin verschillende soorten rozen en clematissen te bewonderen. Het prieel en de banken nodigen uit om even tot rust te komen.

Verspreid in de borgtuin staan 12 bronzen beelden van Eddy Roos permanent tentoongesteld. De kunstenaar ontwierp zijn beelden vanuit de visie dat beelden en hun omgeving in relatie tot elkaar staan. De bronzen vrouwenfiguren passen conceptueel en ruimtelijk in de architectuur van de tuin en zijn ontworpen naar het principe van de gulden snede.

In de tuin staat een theekoepel, die mensen een plek biedt om van het uitzicht op de borg te genieten. Rondom de buitengracht van het landgoed staan oude bomensingels en de oprijlaan ligt er ook nog bij zoals op de tekeningen van Th. Beckeringh uit 1771.

Verhildersum in het jaar 1771: detail uit de voorstudie van Th. Beckeringh voor zijn provinciekaart van Groningen

2.2.1 Onderhoud en beheer van de tuin, theekoepel, zonnewijzer, oprijlaan en bomensingels

- We houden de bijzondere tuin, het park en de bomensingel ook de komende jaren in uitstekende staat. In 2024 wordt al het achterstallig onderhoud aan het groen uitgevoerd, de kruidentuin hersteld en de biodiversiteit vergroot door verdwenen vaste planten en bomen weer aan te planten. Het is daarna zaak het onderhoudsniveau op pijl te houden. Dat blijft een uitdaging, gezien de hoge kosten van het tuinonderhoud die meer dan 10% van het exploitatiebudget bedragen.
- Het onderhoud van de bomensingels en de tuin wordt gedaan door hovenier Coen Overdevest uit Leens. Werk Op Maat helpt bij het onderhoud van de singels en paden. Sinds 2023 is er ook een enthousiaste groep vrijwilligers die helpt bij het onderhoud van de planten, de moestuin en die overal mooie bloempotten plaatst en onderhoudt.
- In 2024 zijn de bomen langs de oprijlaan gesnoeid, stronken van afgeknapte bomen verwijderd en nieuwe bomen aangeplant om de gaten op te vullen. Om de eeuwenoude bomen te ontzien is het nodig de druk die het intensieve verkeer over de oprijlaan legt op de boomwortels te verminderen. We onderzoeken de mogelijkheid om de entree naar de centrale parkeerplaats te verplaatsen, zodat de oude oprijlaan niet meer wordt benut door auto's en vrachtwagens. Ook kijken we of er alternatieven zijn in de vorm van technische oplossingen die de druk verminderen, lucht en voedingsstoffen beter bij de boomwortels brengen.

In 2024 is grootscheeps onderhoud uitgevoerd aan de oprijlaan

Onderhoud en beheer van de theekoepel

De theekoepel, ofwel het tuinprieel, in de tuin stond oorspronkelijk aan vijver de Baak in Paterswolde en is daar in verval geraakt. Rond 1986 zijn de elementen ervan naar Verhildersum gebracht en is het huisje gerestaureerd als werk- leerproject. Het is geplaatst in de tuin van Verhildersum ter nagedachtenis aan mevr. T. Clevering- Meijer, die veel heeft betekend voor het landgoed. Nu staat het prachtig in de tuin en verhoogt de belevingswaarde voor de bezoekers. Ze kunnen er even zitten en de bijzondere sfeer ervaren, met uitzicht op de borg. Het huisje is opgenomen in het onderhoudsplan en in 2023 helemaal hersteld en geschilderd, wordt vanaf nu jaarlijks gecontroleerd en bijgewerkt.

Tuin met theekoepel

Onderhoud en beheer van de beelden van Eddy Roos

In 40 jaar tijd is de collectie van 12 bronzen beelden opgebouwd, een kunstproject van Eddy Roos. De bronzen beelden worden jaarlijks in de was gezet door een groep vrijwilligers. In 2022 is een nieuw centraal beeld geplaatst: Ether. Sindsdien wordt er financiering gezocht voor het 13^e en laatste beeld: Vuur.

Beelden gemaakt door Eddy Roos

Onderhoud en beheer van de duiventil en de zonnewijzersokkel

- De 19^e -eeuwse duiventil – uiting van status vanwege het ‘heerlijk recht’ op het houden van duiven - is opgenomen in het meerjarig onderhoudsplan. Het is een belangrijk en beeldbepalend element op het landgoed en in het verhaal van het leven op een borg. In 2022 is de duiventil volledig gerestaureerd en kan weer een poos mee.
- De 18^e -eeuwse zonnewijzersokkel staat in de kruidentuin. Hij is van natuursteen gemaakt en vergt weinig onderhoud. Het is een rijksmonument.

2.2.2 Onderhoud en beheer van de kas en de moestuin

Naast het Koetshuis staat de kas die – als het is gelukt – intussen is gerestaureerd. Na de restauratie worden er weer groenten en kruiden gekweekt die van pas komen in het restaurant. De kas en de kweekbakken ernaast leveren planten die doorgroeien in de moestuin, waar ook rabarber groeit in fraaie ouderwetse bleekpotten. De Moestuin wordt onderhouden door de mensen van Werk op Maat met ondersteuning van onze vrijwilligers van de tuinclub.

2.2.3 De hoogstamboomgaard

De hoogstamboomgaard is een bijzondere collectietuin, met unieke fruitrassen die in de 19^e eeuw in Groningen groeiden en bekend waren. Er zitten typisch Groninger rassen tussen, zoals de Noorderkroon, maar ook veel van oorsprong Franse soorten. Het merendeel van de bomen draagt appels, maar er staan ook peren-, kersen- en notenbomen tussen.

- Jaarlijks wordt een deel van de bomen gesnoeid.
- Het fruit wordt geoogst en benut voor appelsap en jam.

2.2.4 Landerijen met oude graansoorten

De landerijen rondom de borg zijn in hun 19^e -eeuwse vorm en omvang bewaard gebleven en dat willen we zo houden. Wij beheren de landerijen met hulp van boeren en andere vrijwilligers uit de omgeving. De leidraad daarbij is dat de invulling ervan past in de 19^e -eeuwse verhaallijn die we volgen met het landgoed en dat we biologisch telen.

Levende have: historische koeienrassen

Op de landerijen van Verhildersum graast bijzonder vee. De stamboek zuivere Blaarkoppen en Lakenvelders zijn historische rassen. Tijdens het seizoen lopen de koeien met hun kalfjes in de weilanden rondom de museumboerderij, dat versterkt het beeld van dit historische landgoed.

- Inzet is dat het houden van de koeien kostenneutraal is. Dat lukt grotendeels doordat een deel van de kalfjes geslacht wordt in november en we het vlees dat dit oplevert verkopen. De koeien worden niet gemolken, de kalfjes drinken bij hun moeder. De laatste jaren

kunnen we geen Blaarkop stier lenen, waardoor we er een kopen en na het seizoen slachten. De vleesverkoop van de stier levert ook extra inkomsten op.

- De koeien staan nu in de winter op stal bij een boer in de buurt. Het idee om zelf een potstal te bouwen om onafhankelijk te zijn van de bedrijfsvoering van de logeeraadressen die nogal eens wisselden hebben we losgelaten. Het toezicht 's nachts is een zorgpunt gezien het gedrag van jongeren in de buurt. Voorlopig is er een goed onderkomen en de verduurzaming van de panden heeft hogere prioriteit.

2.3 Onderhoud en beheer van de niet museale panden

2.3.1 Koetshuis

Het Koetshuis van Verhildersum was van oudsher het Schathoes waar de tuinman woonde en de dieren stonden. Het is een beeldbepalend pand dat een monumentaal geheel vormt met het landgoed. Thans bevat het pand de museumwinkel en expositieruimte met mobiele beperkte klimaatbeheersing. Hier ontvangen wij de bezoekers en organiseren we wisselende exposities. Er is ruimte voor moderne kunst, kunst van de Ploeg, verdieping van het verhaal van het landgoed en het tonen van delen van de collecties. Op de zolderverdieping is het kantoor gevestigd, evenals de bibliotheek met boeken over de geschiedenis van Groningen en de regio De Marne.

- Het Koetshuis is en blijft een van ontvangstruimtes voor publiek en behoudt zijn expositieruimte.
- Isolatie en duurzame verwarming zijn noodzakelijk en hebben de hoogste prioriteit.
- Om nog beter museaal te kunnen opereren moeten we investeren in een vaste oplossing voor betere klimaatbeheersing. Dat komt goed als we verduurzamen.

2.3.2 Schathoes

Het Schathoes is geen monumentaal pand. Het is een oorspronkelijk Schathoes van een andere borg nabij Baflo, daar afgebroken en hier op Verhildersum rond 1970 herbouwd.

Ook het onderhoud van dit pand is opgenomen in het meerjarig onderhoudsplan. In het Schathoes is een café – restaurant gevestigd, verhuurd aan een exploitant die bereid is bij te dragen aan de evenementen op het landgoed.

Schathoes bij avondlicht

- De horeca in Ons Schathoes moet via de huur voldoende inkomsten genereren om het onderhoud van het pand te betalen en liefst ook nog een bijdrage te leveren aan de exploitatie. In de afgelopen jaren is een nieuwe keuken geplaatst en zijn de cv-ketels vervangen, de buitenkant zit goed in de verf. Het MJOP is van kracht.
- Het pand dient geïsoleerd te worden en voorzien van duurzame verwarming. We zoeken naar subsidie om dit te realiseren.

- Wat we ook doen, inzet is dat we invloed houden op de invulling en het beleid van de horeca zodat het Schathoes blijft passen in de presentatie van het verhaal van Landgoed Verhildersum.

2.3.3 Arbeidershuisje

Het arbeidershuisje is geen monumentaal pand. Het is gebouwd rond 1900 en behoort wel tot de beeldbepalende elementen van het landgoed. Dit huisje wordt grotendeels onderhouden door vrijwillige vaklieden van de vaste onderhoudswerkgroep en is opgenomen in het meerjarig onderhoudsplan.

In 2022 en 2023 is de buitenkant geschilderd en de houtworm op de zolder bestreden. Het huisje is museaal ingericht met stukken uit de eigen collectie. Hier beleven bezoekers hoe het eraan toeging in een landarbeidersgezin. Het huisje is een essentieel onderdeel van onze collectie om het verhaal van de arbeider beleefbaar te maken.

Aandachtspunten tot en met 2028 zijn:

- Continu aandacht schenken aan de bestrijding van mieren
- Het huisje heeft bewust een armoedige uitstraling, maar moet wel onderhouden blijven. Het interieur vraagt extra aandacht.

2.3.4 Boerderij Welgelegen met duivenslagpoort en loophut

Boerderij Welgelegen is een beeldbepalend pand dat is opgenomen in het meerjarig onderhoudsplan. Bij de boerderij horen de duivenslagpoort en de loophut voor het vee. De tuin rondom de boerderij is een van de laatste neo classicistische tuinen die in de regio te zien zijn. De tuin wordt onderhouden door mensen van Werk Op Maat, waarmee zij ervaring opdoen, hun afstand tot de arbeidsmarkt verkleinen en een zinvolle dagbesteding hebben.

De oude schuur van de boerderij bevat een tentoonstelling van landbouwwerktuigen. Bezoekers proeven er de sfeer van een boerderij in de 19e eeuw. In de jaren 90 is er een nieuwe schuur bijgebouwd die ruimte biedt voor wisselende thema exposities en waar geklimatiseerde vitrines staan voor het tonen van telkens andere delen uit de textielcollectie en kostuums van de Groninger dracht.

De duivenslagpoort met daarachter de loophut met rieten dak.

- De loophut is in 2022 voorzien van een nieuw rieten dak en geschilderd. Hij kan weer een tijd mee.
- De duivenslagpoort is in 2022 geheel geschilderd.
- In 2023 is de buitenzijde van het voorhuis geheel geschilderd en het woonhuis is binnen opgeknapt.
- De nieuwe schuur is niet verwarmd. We maken in 2024-2025 een plan voor duurzame verwarming, waarna we subsidie zoeken voor de realisatie van het plan. Het doel is dat we - indien het is gelukt de borg ook te verwarmen – ook in de winter open kunnen zijn.
- Het dak van de oude schuur bestaat uit asbest. Daaronder zit een oude rietbedekking. Het dak is aan vervanging toe. We streven ernaar het te vervangen in samenhang met de verduurzaming van de panden. Het wachten is op het vinden van financiering hiervoor.
- In de boerderij is het archief opgenomen van Historische vereniging De Marne. We hechten belang aan deze samenwerking, bestendigen die en we organiseren samen lezingen.

Betere entree nodig voor de museumboerderij

De entree van de museumboerderij nodigt niet uit. Er zijn voorbijgangers – dat zijn er best veel, vooral fietsers en wandelaars – die niet eens door hebben dat dit een museum is. Met een café. Bovendien zijn de dubbele schuifdeuren versleten, eentje doet het al niet meer sinds 2022. Ze zijn te oud om te repareren, onderdelen zijn niet meer leverbaar. Nieuwe schuifdeuren kosten al gauw €50.000,-. Zo'n investering kan beter deel uitmaken van een plan om de entree dan ook aantrekkelijker te maken. Dit kunnen we mogelijk meenemen bij het plan voor verduurzaming. Een gesprek met de Vriendenloterij leerde ons dat het verbeteren van expositie- en ontvangstruimtes voor publiek in aanmerking komen voor subsidie. De minimale bijdrage is 200.000, als 50% bijdrage, dus dat kan vanaf een plan voor €400.000,-. Helaas kunnen we niet met het verduurzamingsplan terecht bij de Vriendenloterij.

Goede werkplaats als uitvalsbasis voor klussendienst voor ouderen in de regio

Al in 2019 gaf de gemeente aan dat er behoefte is aan een werkplaats in de regio, waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen worden opgeleid door Werk op Maat, Werkplein Ability en later wellicht ook Vakland. Punt is dat Uithuizen waar Werk op Maat is gevestigd met het openbaar vervoer vanuit deze regio niet goed bereikbaar is. Een steunpunt in de regio de Marne is zeer welkom. Er zijn nu al wekelijks mensen van Werk Op Maat actief bij Verhildersum, maar de werkplaats in de boerderij is niet goed genoeg uitgerust en voldoet niet aan de ARBO-eisen om mensen in houtbewerking op te leiden. Daarom wordt nu vooral werk aan het groen en schilderwerk uitgevoerd. De werkplaats moet dus echt verbeterd worden. In Uithuizen is ook een klussendienst voor ouderen die nog thuis wonen. Werk Op Maat wil die klussendienst ook graag in de Marne aanbieden en heeft daarvoor een uitvalsbasis nodig. Dus zodra de werkplaats verbeterd is, kan deze in alle behoeften voorzien. Het idee leeft ook om de werkplaats open te stellen voor mensen uit de buurt, die kunnen gereedschap gebruiken en advies krijgen bij hun klussen. In ruil daarvoor moeten gebruikers dan bereid zijn klussen uit te voeren voor ouderen of klussen te doen op Verhildersum. Zo versterken we de groep vrijwilligers op het landgoed mogelijk ook. Het aanpassen van de werkplaats vergt een investering van ongeveer €200.000,-. Daar moet projectfinanciering voor gevonden worden.

Verblijfsaccommodatie bouwen op het landgoed

Het voorhuis van Boerderij Welgelegen is sinds 2021 verhuurd. In 2023 is het huis opgeknapt en in het bewoonde deel geïsoleerd zodat het beter te verwarmen en comfortabeler is. Daarbij is er rekening mee gehouden dat er in de toekomst een kamer wordt ingericht voor verhuur aan toeristen (B&B).

- Streefdatum opening B&B Welgelegen is 2026 en zoveel eerder als mogelijk is.
- Er is al een schenking van €10.000,- voor de inrichting van de B&B. Verder kunnen we dit zelf financieren met hulp van de Vereniging Vrienden van Verhildersum en geld vanuit vergoedingen voor mijnbouwschade dat hiervoor is gereserveerd.

Het voorhuis van Boerderij Welgelegen

2.4 Overkoepelende aandachtspunten onderhoud en beheer

Naast het uitgangspunt dat het landgoed zo authentiek mogelijk moet blijven zijn er de volgende aandachtspunten.

Samenwerking met gemeente Het Hogeland nodig voor onderhoud en beheer

De borg en het park zijn eigendom van de gemeente en in beheer gegeven aan de Stichting Borg Verhildersum. Omdat de kosten van het onderhoud en beheer steeds moeilijker te dragen zijn door het landgoed zijn we daarover in overleg getreden met de gemeente.

Dat heeft ertoe geleid dat er een stevige bijdrage is gedaan vanuit de gemeente voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud groen in de jaren 2023 en 2024.

Bij het op peil houden van het onderhoud in de jaren 2025 -2028 is ook hulp van de gemeente gewenst. Wij blijven daarover in gesprek met de gemeente. Het idee is dat de gemeente hulp kan bieden via het eigen team groenonderhoud, Werkplein en/of Vakland.

Veilig wandelpad tussen Verhildersum, Leens en Doezoo noodzakelijk

Er is behoefte aan een veilig voetpad met verlichting tussen Leens en het landgoed. Nu houdt het trottoir op bij de dorpsgrens en is de weg onverlicht. De verbinding moet logisch, aantrekkelijk en veilig worden.

Omdat het beleid van Verhildersum erop is gericht een ontmoetingsplek voor de omgeving te zijn en een plek is waar veel mensen van betekenis kunnen zijn door zich in te zetten voor het landgoed, is een veilige fysieke verbinding met het dorp Leens van belang. De samenwerking tussen het dorp en Verhildersum bij evenementen zoals een Kerstmarkt en het Ede Staal festival, wordt nu gehinderd door de vooral onveilige en donkere verbinding.

Belangrijk is ook de beide publiekstrekkers van Leens met elkaar te verbinden. We zijn burens, maar zijn niet met een veilig voetpad verbonden. Doezoo trekt jaarlijks 60.000 bezoekers, Verhildersum 30.000. Sinds 2023 is er nauwe samenwerking en een arrangement dat bezoekers van beide locaties stimuleert ook de ander te bezoeken. Maar een goede verbinding ontbreekt. Wanneer Verhildersum en het dorp beter met elkaar verbonden zijn hebben ook Doezoo en Verhildersum de noodzakelijke verbinding; het betreft dezelfde route.

We zijn hierover in gesprek met de gemeente, Ondernemersvereniging Hogeland West en de Samenwerkende verenigingen Leens.

Veilige bushalte realiseren

Er zijn twee bushaltes voor Verhildersum. De halte bij de oprijlaan is onlangs veiliger gemaakt met de aanleg van een verhoogd perron. Maar bij de boerderij wachten de mensen nog steeds in de berm op de bus en ze stappen vanuit de richting Leens uit in de berm. In het donker is dat zeker onwenselijk op het kleine landweggetje. Al zijn we wel blij dát de bus stopt bij de museumboerderij. Verbetering van de halte ligt niet in onze invloedssfeer, maar we brengen het onder de aandacht wanneer dat kan.

Bescherming tegen vandalisme via camerabewaking

Het arbeidershuisje, het grasveld eromheen en het hoogholtje, over de Hoornse Vaart die door het landgoed loopt, zijn vooral in de zomer een uitgelezen plek voor jongeren die er samenkomen. Net als het huisje bij de boomgaard. Zij laten niet alleen dagelijks rommel achter, ze stoken vuur en richten vernielingen aan. In 2022 is het huisje bij de boomgaard zelfs afgebrand door het afsteken van illegaal vuurwerk. We overwegen camerabewaking in te stellen. Maar dit is duur en de apparatuur zelf kan dan een nieuw doelwit van vernieling zijn.

3. Behoud, beheer en registratie van de museale collecties

De activiteiten rondom de museale collecties in de periode 2025-2028 zijn erop gericht:

- 1. De collecties in goede staat te houden door ze zorgvuldig te beheren. We werven niet actief nieuwe stukken en beoordelen schenkingen nauwkeurig op hun toegevoegde waarde voor het verhaal van Verhildersum.*
- 2. De borgcollectie extra aandacht te schenken. Onderzoek te (laten) doen naar bijzondere stukken om nieuwe verhalen te kunnen vertellen.*
- 3. Ervoor te zorgen dat de registratie niet alleen goed op orde is, maar ook goede kwaliteit beeldmateriaal toe te voegen.*
- 4. Toe te werken naar het online delen van de informatie in ons registratiesysteem.*
- 5. Het depot van de landbouwwerktuigen op termijn af en toe te kunnen openen voor publiek door het op te ruimen, gangpaden aan te brengen en uitleg te plaatsen.*

Bijzondere aandacht gaat uit naar de borgcollectie, waarvan de bewaaromstandigheden slecht zijn doordat er geen adequate verwarming is in de borg. Laat staan klimaatbeheersing. In de komende periode moet daarvoor een oplossing zijn gevonden en gerealiseerd. Daarmee wordt het ook mogelijk in de winter de borg te openen voor publiek.

3.1 De museale collecties

Welke collecties bezit Verhildersum en wat is ervoor nodig om de museale collecties te behouden, te beheren en te ontsluiten? We hebben te maken met officieel erkende museale collecties: het borginterieur, de textielcollectie, de landbouw- en ambachtencollectie. Ook tot de collectie behoren de bronzen beelden in de borgtuin, gemaakt door Eddy Roos. Zie 0 Onderhoud en beheer van de beelden van Eddy Roos. We zijn aangesloten bij het museum register waardoor er periodiek audits plaatsvinden om het beheer van het museum en de collecties te controleren. Overigens is in 2023 door de Museumvereniging aangekondigd dat voor de controle in de toekomst een nieuwe werkwijze komt.

3.1.1 De Borg collectie; vooral 19^e- eeuws antiek

De collectie die gerelateerd is aan de borg Verhildersum, bestaat uit een verzameling meubelen, schilderijen en gebruiksvoorwerpen. De collectie heeft een grote onderlinge samenhang en bestaat vooral uit voorwerpen uit het begin van de 19e eeuw. Daarnaast zijn er ook voorwerpen afkomstig uit omringende en verdwenen borgen en voorwerpen die tot de oorspronkelijke inrichting van Verhildersum behoren. Het grootste deel van deze collectie is verkregen door schenkingen en aankopen; daarnaast zijn er ook bruiklenen van het Groninger Museum. De voorwerpen die afkomstig zijn uit andere (verdwenen) borgen hebben voor de provincie Groningen een grote historische waarde. De collectie schilderijen die Verhildersum bezit is uniek, want betreft mensen die er echt gewoond hebben: de familie Tjarda van Starckenborgh (rond 1670) en Van Bolhuis (begin 1800). Daaronder bevindt zich het grootste familieportret van Nederland en het via Sotheby's aangekochte en met hulp van Vereniging Rembrandt gerestaureerde portret van Edzard van Starckenborgh uit 1676.

Extra aandacht voor behoud en beheer van het borginterieur

Met het behoud en beheer van het borginterieur zijn vrijwilligers actief. Voor de schoonmaak is een groepje vrijwilligers opgeleid door een specialist van Erfgoedpartners. De bijzondere schilderijen van vroegere bewoners stammen deels uit de 17^e eeuw. Ze zijn onze trots. In 2022 is het portret van Gratia Susanna Clant gerestaureerd, dankzij steun van de Vereniging Rembrandt en crowdfunding. Hiermee is een lang gekoesterde wens in vervulling gegaan.

In 2024 is er dank zij subsidie van het Mondriaan Fonds voor het eerst een conservator die 30 uur per week een jaar werkt aan de borgcollectie.

Het depot wordt uitgezocht en opgeruimd, er wordt onderzoek gedaan en indien mogelijk een expositie voorbereid rondom de eigen collectiestukken. Het extra onderzoek kan ook nieuwe verhalen rondom de bijzondere collectiestukken opleveren die we in de periode 2025-2028 kunnen vertellen. Egge Knol, voormalig conservator van het Groninger Museum, begeleidt de tijdelijk aangestelde conservator hierbij. Onze inzet is permanente een conservator toe te voegen aan het stafteam, in lijn met de professionaliseringslag die we maken.

Eetkamer in de borg, de tafel gedekt met Zwiebelmuster servies

Betere plek voor depotstukken borgzolder

Een deel van de stukken in het depot op de zolder van de borg is ingepakt in verhuisdozen. De oude open kasten waarin ze stonden zijn gedemonteerd. Er zijn afsluitbare kasten geplaatst waarin deze stukken vrij van vliegen kunnen worden opgeborgen. Het inrichten van de kasten gaat van start zodra bekend is waar de nieuwe installaties voor de verwarming komen.

Klimaatverbetering noodzakelijk in de borg

Het klimaat in de borg is een punt van zorg. Het voldoet op geen enkele manier aan de eisen. Er zijn alleen enkele gaskachels die de borg in de winter vorstvrij houden. Sinds de gestegen energieprijzen in 2022 staan de kachels lager dan gebruikelijk was. In 2024 wordt een plan gemaakt voor CO₂ neutrale verwarming, isolatie en ventilatie van de borg; waarmee we goede klimaatbeheersing krijgen. Volgende stap is geld te vinden voor de uitvoering.

Clustervliegen en motten bestrijden

In 2022 is advies gevraagd van Erfgoedpartners over het bestrijden van clustervliegen en motten in de borg. Dat zijn veel voorkomende uitdagingen in oude gebouwen. Er is een museumstofzuiger aangeschaft om gordijnen schoon en motvrij te houden. Minimaal twee keer per jaar wordt daarnaast de zolder heel goed schoongemaakt om de vliegen die er overwinteren weg te halen. In 2023 hadden we minder vliegen, dus het lijkt te helpen. We blijven de motten en vliegen bestrijden.

3.1.2 Collectie landbouw en ambachten

De collectie landbouw en ambachten is zeer uitgebreid. Deze bestaat uit alle mogelijke voorwerpen die in algemene zin betrekking hebben op landbouw en ambachten: van klein gereedschap tot grote werktuigen en natuurlijk de Arendploeg die zoveel weelde bracht in Groningen. Maar ook bakkersmateriaal en het complete gereedschap van de hoedenmaker zijn vertegenwoordigd in de collectie.

Bakkerij, expositie 2023 museumboerderij

Behoud en beheer van de landbouw- en ambachtencollectie

In de museumboerderij is voor het onderhoud en restauratie van voorwerpen uit de landbouwcollectie en van de ambachten een werkplaats beschikbaar. Een aantal beroepskrachten en vrijwillige medewerkers verricht hier regelmatig onderhoudswerk. Veel tijd wordt besteed aan het ontroesten van de voorwerpen en aan het bestrijden van houtworm en schimmels.

De collectie is voor zover geëxposeerd ondergebracht in de museumboerderij en in het arbeidershuisje. De overige stukken zijn in het centrale depot in de speciale opslagruimte in Leens ondergebracht.

De bewaaromstandigheden en de staat waarin de voorwerpen zich bevinden zijn redelijk maar niet optimaal.

- Op termijn streven we naar betere bewaaromstandigheden.
- Er is in het depot eigenlijk ook een werkplaats nodig om te kunnen werken met bestrijdingsmiddel voor houtworm en schimmel.
- De wens bestaat het depot op gezette tijden open te stellen voor publiek. Dat kan nu niet want het staat te vol, er zijn onvoldoende wandelpaden. Ook moet er uitleg komen bij de

stukken die staan opgesteld. De komende jaren gaan we hieraan werken, te beginnen in 2024. Het is een enorme klus die enige jaren tijd gaat vergen van de vrijwilligers.

3.1.3 De textiel- en kostuumcollectie

De textielcollectie bestaat hoofdzakelijk uit kledingstukken en sieraden die behoren tot de zogenaamde Groninger mode en dracht. Ooit bijeengebracht voor de inhuldiging van Koning Wilhelmina. De landelijke collectie is in de oorlog grotendeels verloren gegaan en later ter ere van haar 50-jarige jubileum nogmaals bijeengebracht. Er was meer verzameld dan nodig was en het Groninger deel is ondergebracht bij het Ommelander Museum voor Landbouw en ambacht dat later opgegaan is in Museum Landgoed Verhildersum. De collectie geeft een goed beeld van de kleding die in Groningen werd gedragen in de periode 1775-1875. De collectie is zeer uitgebreid en toonaangevend: het is de belangrijkste en meest complete collectie op het gebied van de Groninger mode en dracht. Bijzonder is ook dat van diverse kledingstukken bekend is wie ze gedragen heeft, zoals het bruidskostuum dat Hilje Hopma droeg in 1823.

Trouwkostuum van Hilje Hopma, compleet met sieraden

Behoud en beheer van de textielcollectie

De textielcollectie is in een speciaal textieldepot in de museumboerderij ondergebracht. Dit depot voldoet klimatologisch volledig aan de eisen, die aan goed klimaatbeheer voor textiel gesteld worden. De monitoring ervan vindt op afstand plaats.

De textielwerkgroep beschikt over een goede werkrumte en grote expertise. De leden van de textielcommissie werken regelmatig aan het onderhoud en het verfijnen van de registratie en doen verdiepend onderzoek naar stukken uit de collectie.

In 2021 is er een speciale expositie over onze merkclappen ingericht, nadat in 2020 door Jan Pieter de Groot onderzoek was gedaan naar de maaksters op grond van jaartallen en initialen op de merkclappen. Er is een boek uitgebracht "Merkclappen en hun maaksters", waarin 75 merkclappen en hun maaksters zijn beschreven.

De collectie wordt ook nog steeds uitgebreid. Er worden regelmatig stukken aangeboden, die eerst goed onderzocht worden om te zien of ze voldoen aan de eisen voor opname in onze collectie. Het is bijzonder dat er nog telkens mooie stukken opduiken. Gelukkig heeft de

textielcollectie van Verhildersum naam en faam en weten mensen ons te vinden. In 2023 zijn de stukken die recent waren verworven geëxposeerd in een aparte vitrine. De textielcommissie is bijzonder sterk in het vinden van thema's om telkens andere stukken uit de collectie te exposeren.

Uitdaging: vervanging van de installatie voor klimaat beheersing

Niet alles is zo mooi als het lijkt. De installatie waarmee het klimaat voor de textielcollectie wordt beheerst is zo'n 20 jaar oud en daarmee aan het eind van zijn bestaan. Er zijn ook regelmatig storingen. De installatie vraagt bovendien heel veel energie. De noodzaak is hier groot om een CO2neutraal alternatief te realiseren. Dit nemen we mee in de plannen voor duurzame verwarming van de museumboerderij.

3.1.4 Behoud materieel en immaterieel erfgoed Grunneger Daansers

In 2022-2023 is de collectie kostuums en accessoires van de Grunneger Daansers uit Zandweer overgedragen aan Verhildersum. De dansgroep is opgeheven vanwege gebrek aan belangstelling voor opvolging door jongere mensen. De dansgroep is in 1956 opgericht en in 1958 was Tine Clevering- Meijer – tevens oprichtster van Museum Borg Verhildersum – aanwezig bij een uitvoering. Zij heeft het initiatief genomen om originele kostuums te laten maken voor de dansers. De stof – zogenaamd vijfslag – is speciaal geweven en geverfd volgens de oude methodiek. Mevrouw Clevering -Meijer zorgde voor het ontwerp. En ze verzamelde geld voor deze investering. Er werden 7 dames en 7 heren kostuums gemaakt. Mw. Clevering bleef ervoor verantwoordelijk en heeft laten vastleggen dat de kostuums bij elkaar moesten blijven. Inmiddels zijn er veel meer kostuums.

Nu is Verhildersum verantwoordelijk voor de collectie, die compleet is met oorijzers, floddermutsen, beugeltassen, schoenen en hand gebreide kousen. Deze spullen mogen gedragen worden, in tegenstelling tot de eigen vaste collectie. En als er ooit weer een dansgroep voor de Grunneger daans wordt opgericht staat de collectie ter beschikking.

Behoud Grunneger daans

De laatste leden van de Grunneger Daansers kunnen gelukkig nog wel dansen. Daarom doet Verhildersum een poging om ook het immateriële erfgoed van de dansgroep te bewaren. In samenwerking met het onlangs opgerichte Kultuurhoes in Leens willen we mensen werven die in het Kultuurhoes dansles krijgen van de huidige Grunneger Daansers, met als beloning een optreden tijdens het Historisch Oogstfestival bij Verhildersum. Hiermee gaan we na of er een kans is de kennis van de Grunneger daans te bewaren.

2012: Grunneger Daansers deden vroeger mee aan de Historische Dagen en dat zien we graag weer

3.2 Collectievorming

Verhildersum streeft naar homogene collecties, die voldoen aan een aantal duidelijke criteria die in relatie staan tot de doelstellingen. De mate waarin de collectie voldoet aan de vastgestelde criteria verhoudt zich tot de (historische) waarde van de collectie. Beter een kleine collectie die bestaat uit de krenten in de pap, dan een grote niet beheersbare zee van voorwerpen. Vanuit het oogpunt van kwaliteit, van behoud en beheer, maar ook vanuit financieel oogpunt kunnen de collecties dus niet eindeloos blijven groeien.

3.2.1 Verzamelen en afstoten

Verhildersum verzamelt niet actief.

Taakverdeling collectievorming

Aan de collectievorming werken drie werkgroepen die over gespecialiseerde kennis beschikken:

- voor de textiel- en kostuumcollectie, de Textielwerkgroep;
- voor de collectie landbouw- en ambachten en de collectie van het huisje, de registratie werkgroep.
- Voor de borg: werkgroep borgcollectie. Deze krijgt in 2024 een jaar lang extra ondersteuning van een conservator en Egge Knol geeft gevaagd en ongevraagd advies.

Taakomschrijving collectievorming en beheer

In de taakomschrijving voor degenen die aan collectievorming werken is het volgende vastgelegd:

- het verzamelen- en aankopen van museale objecten
- het beheren van de depots
- het registreren van de museale objecten
- het selecteren- en afstoten van museale objecten
- het restaureren van museale objecten.
- het conserveren van museale objecten.
- het documenteren en fotograferen) van museale objecten.

Kralenbeurs uit 1840

Bij de collectievorming nemen we de volgende uitgangspunten in acht:

- het te verwerven voorwerp dient te passen in de collectie van Verhildersum en een goede aanvulling op de bestaande collectie te zijn.
- het object moet passen in de economische eenheid van het landgoed.
- het object dient in het verleden daadwerkelijk gebruikt te zijn in Noord Groningen of daaraan identiek te zijn.
- nagegaan moet worden of er mogelijk sprake is van duplicering.
- er dient depotruimte beschikbaar te zijn.
- gelet wordt op de staat van onderhoud. De kosten van eventuele restauratie moeten in verhouding staan tot de waarde van het stuk (voor de collectie).

Bovenstaande regels gelden zowel voor het passief als het actief verzamelbeleid. Voor elk te verwerven object wordt een voorstel gedaan voorzien van argumentatie, een bedrag van de kosten en op welke wijze men de uitbreiding van de collectie denkt te realiseren.

3.2.2 Bibliotheek Verhildersum

In het Koetshuis hebben we een bibliotheek. Sinds de jaren 60 ontstaan door schenkingen. De collecties bevat boeken over de regio, landbouw, boerenfamilies, boerderijen, kastelen, tuinonderhoud en veehouderij en textiel. Deze wordt door vrijwilligers beheerd.

- Het is door ruimte gebrek nodig de samenstelling van de collectie boeken onder de loep te nemen.

3.3 Collectieregistratie en digitale ontsluiting

De collecties zijn geregistreerd in Axiell Collections, een webbased programma. Een aantal vrijwillige medewerkers werkt aan het beschrijven van de collectie van de borg, de museumboerderij en de textielafdeling. Regelmatig ontvangt Verhildersum schenkingen die een mooie aanvulling op de collectie vormen. Deze worden genummerd, geregistreerd, gefotografeerd en ingevoerd in Axiell, waarna het collectiestuk een plaats in het museum krijgt. De basisregistratie is nagenoeg afgerond. Daarmee zijn we echter niet klaar.

Verbeteren kwaliteit collectieregistratie

We gaan door met het registreren van nieuwe collectiestukken en verbeteren de registratie van de bestaande 15.000 stukken. Alles is opgenomen in Axiell maar nog lang niet alle stukken zijn voorzien van (goede kwaliteit) foto, film of geluidsfragmenten. Diverse vrijwilligers en mensen die re-integreren bieden we hiermee hoogwaardig werk. Er is via Erfgoedpartners en het provinciale project Innovatie Musea een deskundige ingeschakeld die helpt bij het verbeteren van de registratie in Axiell en dat is zeer waardevol. Zolang het kan maken we graag gebruik van deze hulp. We werven wel extra vrijwilligers, omdat de bestaande leden van de werkgroepen aardig op leeftijd raken.

Project collectie fotografie

In 2023 is ook een nieuwe werkgroep fotografie opgericht onder leiding van Caroline Penris, zelfstandig fotograaf en curator, die we hebben aangetrokken als (Zie beleidsplan professionalisering). Tegelijkertijd konden we gebruik maken van een professionele fotograaf, Hans Wijninga, beschikbaar gesteld met subsidie van de Provincie. Wij hebben niet alleen de moeilijk te fotograferen schilderijen uit de borgcollectie laten fotograferen. Ook verzorgde de fotograaf diverse workshops om onze vrijwillige fotografen de kneepjes van het vak te leren. Zolang deze steun vanuit de provincie duurt maken we daar ook de komende jaren heel graag gebruik van.

3.3.1 Digitale toegang en expositie van topstukken

Verhildersum is samen met Openluchtmuseum Het Hoogeland initiatiefnemer van de website www.onze-spullen.nl² en leverde museumstukken met verhalen voor [De verhalen van Groningen](#) (project is overgenomen door Erfgoedpartners) en de [Collectie Groningen](#). We doen ook mee aan toekomstige initiatieven.

Ontwikkeling gezamenlijk Gronings online collectie portaal

In de komende jaren ontwikkelen we onder leiding van Erfgoedpartners samen met vele andere musea in Groningen een webportaal waarmee we stukken kunnen tonen die in Axiell

² Zie kader blz. 22 uitleg: Onze spullen 2.0

zijn opgenomen en waarmee je toegang hebt tot de collecties van alle aangesloten musea. Het systeem is gekoppeld aan Axiell. Daarom is het ook zo belangrijk dat we mooie foto's hebben van onze collectie, die geschikt zijn om online te tonen. Het portaal maakt gebruik van de database van de [Collectie Nederland](#) het online collectieplatform van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. De weergave in dit portaal is gericht op professionele gebruikers, niet echt aantrekkelijk voor publiek. Het Groningen portaal zal dat wel zijn, met een gebruiksvriendelijke zoekmachine en mooie weergave van de resultaten. De automatische invoer in de collectie Nederland volstaat, het levert dus geen extra werk op.

Website Onze spullen

Onze spullen 2.0 is een bijzonder samenwerkingsproject tussen Landgoed Verhildersum Openluchtmuseum Het Hoogeland, Visserijmuseum Zoutkamp en de bibliotheek te Leens. Bewoners uit de regio het Hoogeland in Groningen zijn uitgenodigd om hun verhaal te vertellen over objecten uit de museale collecties van Landgoed Verhildersum Leens, Openluchtmuseum Het Hoogeland en Visserijmuseum Zoutkamp. De interviews zijn verwerkt tot korte verhalen en geluidsopnames. Daarnaast zijn enkele interviews op film vastgelegd. Deze verhalen zijn opgeslagen om het erfgoed en de herinneringen levend en toegankelijk te houden voor toekomstige generaties, maar ook om de kennis van de collecties te vergroten en eventuele tentoonstellingen persoonlijke invulling te kunnen geven.

De website www.onzespullen.nl is verbonden aan Axiell Collections. Dus tekst, beeld en /of geluid en animatie zijn daarin opgenomen.

Sinds 2021 jaarlijkse textielexpositie online in 360 graden fotografie

Dankzij een anoniem fonds zijn we sinds 2021 in staat de jaarlijks wisselende textielexpositie in de museumboerderij na afloop online te tonen. Daartoe worden 360 graden foto's gemaakt en detailfoto's zodat je prachtig kunt inzoomen om details te bekijken. Zo zijn steeds meer topstukken altijd te zien, ook al zijn ze alweer veilig opgeborgen in het depot.

Nu te zien en in de komende jaren aan te vullen:

- [2021 Voortborduren, over merklappen en hun maaksters](#)
- [2022 Kleren, kleertjes en poppengoed](#)
- [2023 In lagen gedragen.](#)

Verhildersum To Go!

Ook hebben we onze eigen routeapp [Verhildersum To Go!](#) waarin mensen op het landgoed en zelfs thuis een rondleiding krijgen over het landgoed en door de borg. Daarin zijn ook twee wandelingen opgenomen en de collectie landbouwwerktuigen die tijdens het seizoen buiten bij de boerderij staan worden er toegelicht.

- Acties: komende jaren vullen we de verhalen in Verhildersum To Go! aan.

Verhildersum Museum Online

Op onze website hebben we sinds de eerste Corona lock down een pagina waarop we telkens nieuwe filmpjes plaatsen over Verhildersum, restauratieprojecten, geschiedenis, kijkjes achter de schermen. Deze pagina wordt zeer goed bezocht, in 2020 hadden we in een maand 25.000 bezoekers.

- Acties: we vullen de pagina aan met nieuwe filmpjes van activiteiten op het landgoed.

Schatkaart van het Waddenland

We hebben 6 fietsroutes gemaakt '[Schatkaart van het Waddenland](#)', samen met Openluchtmuseum het Hoogeland. Onderweg verwijzen interessante plekken naar stukken die

te zien zijn in ons museum. Zoals de Arendploeg, die zorgde voor grote rijkdom en verklaart waarom er zoveel grote boerderijen staan in de regio. Er zijn foto's en filmpjes van o.a. collectiestukken in opgenomen en de routes zijn beschikbaar in Duits en Engels.

- Actie: de routes blijven we promoten via de verspreiding van boekjes, en de website waddenmusea.nl en onze eigen websites.

4. De collecties laten zien en beleven

Goed doordacht en goed georganiseerd behoud en beheer van het landgoed, alle panden en de verschillende museale collecties is de stevige basis die nodig is om al dat moois te kunnen delen met het publiek. En liefst een zo groot mogelijk publiek. Niet alleen omdat dit onze missie is, een groot publiek is ook nodig vanwege onze belangrijkste eigen bron van inkomsten: de entreegelden. Met jaarlijks wisselende tentoonstellingen in onze expositieruimtes in het Koetshuis en in de nieuwe schuur van de boerderij interesseren we bezoekers - van 4 tot 100 jaar, van elk ontwikkelingsniveau uit binnen en buitenland - ook voor herhaald bezoek. We tonen telkens andere stukken uit de textiel- en landbouwcollectie en vertellen verhalen vanuit het perspectief van de vroegere bewoners van het landgoed. We organiseren ook ieder jaar een grote spraakmakende tentoonstelling in het Koetshuis.

Daarnaast versterken we de beleefbaarheid van onze verhalen met workshops en evenementen. We doen mee aan fiets- en wandelroutes en ontwikkelden die zelf samen met partners. Bovendien ontwikkelen we met andere regionale ondernemers arrangementen om bezoekers naar de Ommelanden te trekken en langer in ons gebied te boeien met prachtige verhalen van Groningen en hen de kans te bieden bijzondere ervaringen op te doen met dit zo authentieke deel van Nederland met zijn enorme rijkdom aan erfgoed, natuur, kunst en cultuur(historie).

We zijn ons er ook van bewust dat we als een van de grootste publiekstrekkers in de regio kunnen helpen om kleinere initiatieven tot bloei te laten komen door samen te werken. Daarmee stimuleren we de economie en vervullen we ook een maatschappelijke taak die we met plezier en vanuit onze overtuiging op ons nemen.

4.1 Jaarlijks wisselende exposities op 5 locaties op het landgoed

Ieder museumseizoen – van april t/m oktober – organiseren we exposities op 5 verschillende locaties. De grote zaal van de boerderij is bovendien opgesplitst, zodat alleen daar al jaarlijks 8 verhalen verteld worden. Welke verhalen we vertellen hangt af van ontdekkingen die we doen in onze collecties, welke samenwerkingen er worden opgezet; denk aan acties waaraan vele musea in de provincie meedoen zoals 80 jaar vrijheid, slavernijverleden. Wij sluiten daarbij aan waar we kunnen; dus wanneer er een verbinding te leggen is met de historie van het landgoed.

4.1.1 Oude Schuur in de museumboerderij

De oude schuur is ingericht met 19e -eeuwse landbouwwerktuigen. Momenteel vooral oogstmachines. Komende jaren zullen er ook andere selecties van machines getoond worden. Filmpjes tonen de machines in actie. De landbouwwerktuigen zijn zo neergezet dat het voelt of de boer en de arbeider even weg zijn.

4.1.2 Nieuwe Schuur in de boerderij

De nieuwe schuur bevat diverse ruimtes voor wisselende thema exposities voor de ambachten, verhalen over de boer en de arbeider en geklimatiseerde vitrines voor het tonen van telkens andere delen uit de textielcollectie en kostuums van de Groninger dracht. In de nieuwe schuur is ook in 2023 het Ede Staal Belevingscentrum geopend dat jaarlijks een aanpassing ondergaat. Zie ook pagina 6.

4.1.3 Arbeidershuisje

Hier beleven bezoekers hoe het eraan toeging in een landarbeidersgezin. Hun leven steekt schril af tegenover de rijkdom van de boeren – te zien aan hun prachtige kleding, en het rijke leven in de borg. Het arbeidershuisje heeft een tamelijk vaste inrichting met stukken uit de eigen collectie 19^e en 20ste -eeuwse gebruiksartikelen.

Woonkamer arbeidershuisje met spinster

4.1.4 Borg

De borg staat centraal op het landgoed, het is een belangrijke publiekstrekker. De borg kent in de basis een vaste inrichting, details veranderen jaarlijks. Essentieel is dat we bezoekers een bijzondere belevenis bieden. Niet alleen door de fraaie staat waarin de borg verkeert en de mooie inrichting. Ook door een gastvrije ontvangst door de vrijwilligers die er toezicht houden en een toelichting geven op de historie van de borg en wat er te zien is.

In de borg kunnen bezoekers zich verplaatsen in het leven van de oude adel en de nieuwe rijken (Bolhuis en Frima). Er is in de afgelopen periode extra uitleg toegevoegd via de web-app Verhildersum To Go! De app bevat een film over de ontstaansgeschiedenis van het gebouw en filmpjes van de kelder en de zolder voor minder valide bezoekers, zodat deze mensen zonder traplopen toch er toch een kijkje kunnen nemen.

- De borg blijft ingericht zoals die is, met jaarlijks na de grote schoonmaak veranderingen in details.

4.1.5 Koetshuis

Hier ontvangen wij de bezoekers en organiseren we wisselende exposities die extra (herhaal)bezoek genereren. Hier is ruimte voor moderne kunst, kunst van de Ploeg, verdieping van het verhaal van het landgoed en het tonen van delen van de eigen collecties. (Zie het beleidsplan voor het inhoudelijke expositiebeleid.)

4.2 Extra evenementen

Bij Verhildersum organiseren we in de periode april-november voortdurend activiteiten die de beleving van het Verhaal van Verhildersum versterken en extra bezoekers trekken.

4.2.1 Workshops en lezingen, concerten rond exposities

De beleving van verhalen uitgebeeld in de exposities, versterken we met inhoudelijk bij de exposities passende workshops en lezingen. Hiermee kunnen we ook extra publiek trekken en nieuwe bezoekers aanspreken. Voorbeelden zijn de Living statue workshop, georganiseerd bij de expositie van poppen van prinses Juliana. Of de cursus tekenen met inkt die Geurt Busser gaf toen hij in het Koetshuis exposeerde. Die moest wegens de vele aanmeldingen 3 keer gegeven worden.

- Het is een eis voor de exposities in het Koetshuis dat daarbij passende activiteiten worden geboden die de beleving van de bezoekers versterken. De activiteiten vinden plaats in het museumseizoen van april t/m oktober.
- Er wordt met ingang van 2024 een medewerker aangenomen voor 1 dag per week die de publieksactiviteiten organiseert en promoot.
- In het Ede Staal belevingscentrum organiseren we concerten van Groninger musici die Ede Staal liederen vertolken, al dan niet met gebruikmaking van de piano van Ede die deel uitmaakt van de expositie.

Resultaat workshop living statues

4.2.2 Jaarlijks historisch oogstfestival in augustus

In 2023 vond voor het eerst sinds 2019 het Historisch oogstfestival weer plaats; tijdens Corona was dit niet mogelijk. We blijven dit evenement organiseren, elk tweede weekend van augustus. Dit is een openluchttentoonstelling van formaat, waarmee we dankzij de demonstraties van ambachten ook jongeren stimuleren een mooi ambacht te leren. Er is een groot tekort aan vakmensen, zeker aan restauratie specialisten.

Kinderen leren het ambacht van houtbewerking tijdens het oogstfestival in 2023

4.2.3 De maandelijkse Streekmarkt

Ook een bekende activiteit is de maandelijkse Streekmarkt. Die blijven we organiseren van april t/m oktober.

4.2.4 Vleermuisexcursie

Samen met de vleermuiswerkgroep Groningen organiseren we jaarlijks in augustus de vleermuisexcursie.

4.2.5 Cursus hoogstam fruitbomen snoeien

Ieder voorjaar geven we een snoeicursus in onze boomgaard, zo komen er ook weer nieuwe vrijwilligers bij die de boomgaard onderhouden.

4.2.6 NL Doet schoonmaak dag

Ieder voorjaar doen we mee met NL Doet, waarna het landgoed er weer schoon bij ligt.

4.2.7 Dag van het kasteel, open monumentendag, open tuinen dagen

We doen vanzelfsprekend mee aan landelijke manifestaties en doen dan iets extra's. Tijdens open monumentendag is entree bij ons niet gratis, omdat we afhankelijk zijn van deze inkomsten.

4.3 Samenwerking

We hebben al arrangementen ontwikkeld, zoals met het Visserijmuseum in Zoutkamp, met Waddenfun en Doe zoo. Verhildersum en Doe zoo zijn burens; samen trekken we 90.000 bezoekers naar Leens. Onze inzet is dat onze gasten beide attracties in Leens bezoeken. Verder zijn we betrokken bij de regionale ondernemersvereniging en de dorpsvereniging in Leens en we nemen deel aan het overleg van alle verenigingen in Leens. Daarnaast betrekken we bij de organisatie van het Historisch festival talrijke verenigingen en stichtingen die actief zijn met historisch landbouwmaterieel en ambachten. Zie het overzicht van samenwerkingspartners in het Activiteitenplan 2025.

4.3.1 Groninger Waddenmusea

Daarnaast is onze samenwerking met de Groninger Waddenmusea van grote betekenis voor ons en voor de regio.

Al 3000 jaar wonen en leven er mensen aan onze Waddenkust; het is het langst bewoonde gebied van Nederland. Het is onmogelijk dat hele verhaal bij Verhildersum te vertellen. Daarom hebben we in 2020 het samenwerkingsverband opgericht met 5 andere musea in de regio: de Groninger Waddenmusea. Zie www.waddenmusea.nl.

Samen maken we dit verhaal beleefbaar; chronologisch te beginnen bij Museum Wierdenland ontdekken bezoekers de opgravingen uit de wierden, in Aduard de invloed van de kloosters op onze economie, het onderwijs, de bouw van de eerste dijken, in Zoutkamp de geschiedenis van de visserij, in de Menkemaborg het leven van de adel in de 18^e eeuw en in Warffum de middenstand en de burger in de 19^e eeuw.

Samenwerking met grote impact

We voeren samen - dankzij extra subsidie van gemeenten en provincie- een landelijke en regionale PR campagne uit om toeristen naar de Groninger Waddenkust te trekken en met de oproep al onze musea te bezoeken om het hele verhaal te beleven houden we ze langer in de regio. Deze samenwerking versterkt de basis van alle deelnemende musea en versterkt het de trots op Groningen van de inwoners. De impact van deze samenwerking op de regionale economie is ook aanzienlijk. We zijn erin geslaagd in 3 jaar tijd 30.000 extra bezoekers te trekken. Bij een besteding van €30,- per persoon betekent dat bijna 1 miljoen extra bestedingen in de regio.

4.4 Cultuureducatie

Voor jongere doelgroepen hebben we diverse projecten en belevingselementen die ieder jaar tijdens het museumseizoen worden aangeboden en uitgevoerd.

Cultuureducatie bleef de afgelopen jaren wat achter in de zin dat er weinig scholen naar Verhildersum kwamen. Daar is sinds 2023 extra aandacht aan geschonken, voor alle groepen van de basisschool is er nu een passend programma. Ook wordt er door een aangetrokken specialist nieuw aanbod ontwikkeld dat past bij het Ede Staal belevingscentrum. Dat biedt nieuwe aanknopingspunten voor cultuureducatie op het gebied van de Groninger taal. Zie het Activiteitenplan 2025.

- Streven is dat er minimaal 10 schoolklassen per jaar komen en dat dit aantal ieder jaar groeit. Dit lijkt niet veel maar vervoer naar de borg meteen schoolklas is voor de meeste scholen te duur. Verhildersum kan niet meedoen aan het mobiliteitsprogramma omdat het museum gesloten is in de periode dat vervoer beschikbaar is. De gemeente is overigens bezig via Vakland vervoer voor scholen aan te bieden, dus dit zullen we zodra het kan gebruiken om ons cultuuraanbod althans binnen de gemeentegrens te promoten.

4.4.1 Sterke basis voor cultuureducatie

Voor jongere doelgroepen hebben we diverse projecten en belevingselementen die ieder jaar tijdens het museumseizoen worden aangeboden en uitgevoerd. Dit blijft ook de komende jaren zo:

- Als Pasen vroeg in het jaar valt beginnen we soms al met laagdrempelige cultuureducatie voordat het museum open is met Paaseieren zoeken.
- Ontdekkingstocht over het landgoed, waartoe belevingspunten op het terrein zijn aangebracht. Dit is altijd te doen, ook buiten het seizoen en is zelfs gratis.
- Opdrachten voor kinderen bij ieder onderwerp in belevingsroute over het landgoed, met QR code borden op het terrein die verwijzen naar de app Verhildersum To Go!
- De in 2022 nieuw ingerichte dierenweide met kleinvee, natuur- en andere belevingselementen.
- Voor families met kinderen: Wandeltocht 'De schat van Van Starckenborgh' over de landerijen naar Waddenfun met opdrachten onderweg.
- De samenwerking met scholen en organisaties voor cultuureducatie zoals K&C en Erfgoedpartners is belangrijk en werkt goed. We gaan hiermee door.
- Voor leerlingen van de basisschool (groep 3-4) bieden we een programma voor cultuureducatie: een rondleiding onder leiding van het dienstmeisje Marie, gekleed in 19^e-eeuws kostuum.
- Voor de kinderen t/m groep 8 hebben we een speurtocht en voor 12-15 jarigen ontwikkelen we een app met een digitale speurtocht in samenwerking met de Waddemusea.

- De werkgroep voor kinderen die kinderactiviteiten ontwikkelt is versterkt in 2024, er blijft ruimte voor meer mensen die ons cultuureducatieve aanbod begeleiden en die leuke eenmalige activiteiten ontplooiën. Bijvoorbeeld de theetantes. Die houden zitting in de theekoepel en organiseren knutselactiviteiten voor gezinnen die met kinderen het landgoed bezoeken op mooie zomerdagen.

Marie in actie

Mogelijke ontwikkeling van spel voor 12-15 jarigen samen met Waddemusea

Een student van de Hanze Hogeschool opleiding Multi Media heeft voor de Groninger Waddemusea in 2023 als afstudeeropdracht een concept voor een spel ontwikkeld waarmee kinderen van 12-15 jaar worden gestimuleerd de Waddemusea te bezoeken en de verhalen daar te ontdekken. Bijzonder is dat 120 kinderen uit de leeftijdsgroep hebben meegedacht over de keuze van het beste concept. Dat bleek een speurtocht die je speelt op je mobiel, individueel of met een groep. Je verzamelt zoals in een Bingo spel de nodige objecten en verhalen.

Actie:

- De Waddemusea gaan onderzoeken wat ervoor nodig is aan kennis en geld om het spel daadwerkelijk te realiseren.

Voorbeeld van het concept Bingo spel voor 12 -15 jarigen voor bezoek aan de Waddemusea

5. De organisatie bedrijfsmatig gezond houden

Het blijft stevige uitdaging om ieder jaar meer bezoekers te trekken. De trend is juist dat grote musea wel meer publiek trekken, maar dat (midden)kleine musea achterblijven in de groei. Bij Verhildersum slagen we er de laatste jaren in de bezoekercijfers te laten stijgen, tegen deze trend in. We staan er beter voor dan voor Corona. Het grote aantal extra activiteiten dat we organiseren – naast spraakmakende grote wisselexposities in het Koetshuis - draagt hier absoluut aan bij; tegelijkertijd legt dit extra druk op de organisatie. Daarom blijft het zaak ons de houden aan het jaarplan en geen extra plannen toe te voegen.

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden heeft professionalisering van de organisatie voortdurend onze aandacht. Met 2,5 formatieplaats vaste medewerkers is het noodzakelijk efficiënt te werken en prioriteiten te stellen; de ambities zijn groot de menskracht beperkt. Met dit kleine team sturen we 150 -200 vrijwilligers aan die samen ruim 20 werkgroepen vormen.

Het in 2023 ingevoerde organisatieschema brengt structuur aan en helderheid wie waar verantwoordelijk voor is, welke kennis we in huis moeten hebben en wat welke expertise we kunnen inhuren. (Organisatieschema zie bijlage 1) Specialistische kennis voor registratie en educatie huren we in.

We hebben de organisatie minder kwetsbaar gemaakt door taken over meerdere mensen te verdelen en ervoor te zorgen dat mensen in staat zijn taken van elkaar over te nemen in geval van ziekte.

Daarnaast zorgen we voor goed financieel beheer, we houden de ontwikkelingen bij, bespreken die in de bestuursvergaderingen en sturen bij zodra dat nodig blijkt. Risico's schatten we vooraf in en we voorzorgsmaatregelen.

We bieden onze medewerkers en vrijwilligers een veilige werkomgeving in een open bedrijfscultuur en passen de culturele codes toe. We zorgen voor goede arbeidsvoorwaarden en volgen de CAO musea.

Zo kunnen we de komende jaren vol enthousiasme en energie doorgaan, vanuit onze positie middenin de maatschappij, met het vertellen en beleefbaar maken van het Verhaal van Verhildersum en het leven in de 19^e eeuw op het Hogeland van Groningen.

5.1 Blijvend aandacht voor professionaliseren

Sinds 2021 werken we aan professionalisering van het team. De organisatie is anders ingericht en taken zijn beter verdeeld.

Een conservator nodig

Verhildersum ontbeert echter een conservator, het beheer van de collecties is volledig afhankelijk van vrijwilligers en dat is vanuit kwaliteitsoogmerk uiteindelijk niet houdbaar. Vooral voor de borg collectie is menskracht nodig en kennis om onderzoek te doen, het aanbod van nieuwe antieke stukken te beoordelen. In 2024 hebben we voor 1 jaar een startende conservator voor 30 uur per week. Die zal een begin maken met het onderzoek en opruimen van het depot in de borg. Het is jammer van die inzet als we daarna niemand meer hebben. Dus we willen de vaste staf uitbreiden met een conservator voor 2 dagen per week. Dat kan alleen als we erin slagen daarvoor extra budget te krijgen.

De organisatie die we de afgelopen jaren hebben opgebouwd is niet statisch. We geven stafleden en vrijwilligers de ruimte taken op zich te nemen die bij hen passen, of waarin ze zich willen ontwikkelen en leren van elkaar.

Het huidige organisatieschema past zich aan naar wat er in de praktijk nodig blijkt om al onze activiteiten uit te voeren. Belangrijke activiteiten die jaarlijks bijdragen aan de kwaliteit van het team zijn:

5.1.1 Een leven lang leren

- We bieden bestuursleden, medewerkers en vrijwilligers de kans zich verder te ontwikkelen door cursussen en opleidingen te volgen.
 - Tijdens het jaarlijkse functioneringsgesprek met de medewerkers wordt de opleidingsbehoefte in kaart gebracht, maar medewerkers mogen hun wensen ook tussentijds melden.

5.1.2 Vrijwilligers betrokken houden

- Hiertoe zetten we diverse instrumenten in, zie het jaarplan.
 - Eens per 2 tot 3 jaar houden we een tevredenheidsonderzoek onder de vrijwilligers om de vinger aan de pols te houden en te weten waar we zaken kunnen verbeteren om vrijwilliger zijn bij Verhildersum nog leuker te maken. In 2027 vindt dat weer plaats.

5.1.3 Opleidingsplaatsen bieden

- We bieden stageplaatsen aan en werkervaringsplekken (zoals ook voor Werk op Maat), zie het Jaarplan. Hiertoe onderhouden we contact met de SBB en een aantal opleidingen. Stagiaires leren hier veel, wij leren ook van hen, het houdt ons scherp op onze werkwijze.

5.2 Nieuwe vrijwilligers werven

Verhildersum werft actief vrijwilligers in samenwerking met de vrijwilligerscoördinator en de vacaturebank van de gemeente. Er zijn hier zo'n 120 vrijwilligers op regelmatige basis actief (meestal wekelijks). Hun taken zijn bijvoorbeeld:

- onderhoud en beheer van de textielcollectie, het inrichten van exposities van de kostuums
- onderhoud en beheer van de landbouwwerktuigen
- onderhoud en beheer van de museale collectie in de borg
- onderhoud van landerijen en panden
- digitalisering van de collecties
- de boomgaard verzorgen
- de bibliotheek beheren
- de kinderactiviteiten uitvoeren
- de catering verzorgen
- de ontvangst van gasten aan de balies
- de rondleidingen verzorgen
- verzorgen van het vee en de vleesverkoop
- de schoonmaak
- regelen van het verkeer
- tuinbeelden onderhouden
- de amateurkunstexpositie inrichten
- aankleding van de borg met bloemstukken

- het naaien van historische kostuums
- organisatie en uitvoering van evenementen (100 extra vrijwilligers)
- zaaien en oogsten
- de groentekas verzorgen
- de tuin van het arbeidershuisje onderhouden
- de administratie voor Vrienden van Verhildersum verzorgen
- de boekhouding ondersteunen.

Dit houdt in dat er veel specialistische kennis is onder een deel van de vrijwilligers. Het is een uitdaging om binnen specifieke werkgroepen, zoals die er zijn voor het beheer van de textiel- en landbouw collectie, de boomgaard werkgroep die alles weet van het snoeien van de historische hoogstam fruitrassen, die kennis over te dragen aan een jongere generatie. Vooral het vinden van nieuwe vrijwilligers is een uitdaging. Met het verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd komen er veel minder mensen die na hun werkzame leven nog actief kunnen en willen zijn.

Actie:

- Mede doordat de werksfeer bij Verhildersum zo prettig is lukt het ons tot nu toe wel om genoeg vrijwilligers te hebben, de verjonging van werkgroepen en kennisoverdracht is het belangrijkste aandachtspunt de komende jaren

5.3 Culturele codes toepassen

Verhildersum werkt volgens de uitgangspunten van de Governance Code Cultuur, de Code Culturele diversiteit en de Fair Practice Code.

5.3.1 Governance Code Cultuur

Landgoed Verhildersum wordt geëxploiteerd door de Stichting Landgoed Verhildersum. De principes goed bestuur en toezicht in de cultuursector uit de Governance Code Cultuur, editie 2014, worden door de Stichting toegepast, zoals toegelicht in het beleidsplan. De stichting wordt bestuurd op basis van het zogenoemde bestuursmodel. De directeur is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken binnen het museum en het bestuur houdt toezicht op de uitvoering van het vastgestelde algemene en financiële beleid.

Het bestuur evalueert jaarlijks in hoeverre de stichting ‘voldoet’ aan de Governance Code Cultuur. Het bestuur keurt de begroting en de jaarrekening goed en ziet toe op de wijze waarop de directeur gestalte geeft aan de doelstellingen van het museum.

Governance informatie bestuur en directie zie bijlage 2.

Acties:

- Elke 6 weken vergadert het bestuur met de directie. De directeur doet hierbij verslag van externe contacten in het schriftelijke directieverslag, evenals van alle andere activiteiten en ontwikkelingen. Dat wordt vervolgens besproken. Zo is er transparantie over de hele bedrijfsvoering en over het functioneren van de directeur dat op deze manier iedere bestuursvergadering bespreekbaar is.
- Uiterlijk in 2025 stellen we een gedragscode op die recht doet aan alle 3 codes, samen met de medewerkers en vrijwilligers.
- We zorgen er voor dat bestuursleden niet langer dan 2 periodes, dus 8 jaar deel uitmaken van het bestuur.

- Functies en nevenfuncties van bestuursleden en directie worden opgenomen in het jaarverslag, evenals het beloningsbeleid, de beloning, contractduur en (neven)functies van de directie.
- Het jaarverslag publiceren we op onze website.
- Jaarlijks evalueert het bestuur het eigen functioneren en de toepassing van de codes in een bijeenkomst zonder de directeur. Eens per 3 jaar gebeurt dit onder begeleiding van een extern onafhankelijk persoon; in 2025 doen we dit voor het eerst.
- We werken met onze huidige accountant die is aangetreden in 2022 tot de herstructurering van de administratie naar het format van het jaarverslag is afgerond en voldoende geïmplementeerd.

5.3.2 Code Culturele diversiteit

Bestuur en directie van Landgoed Verhildersum streven diversiteit na in de groep medewerkers en vrijwilligers. We bieden werk en vrijwilligerswerk aan mensen van alle leeftijden en sociale klassen. Er zijn diverse mensen met een andere etnische achtergrond bij ons actief. Waaronder mensen met een verblijfsvergunning die willen integreren en ervaring willen opdoen om beter in staat te zijn betaald werk te vinden. Bovendien is de visie hierop vastgelegd in onze jaar- en beleidsplannen: we willen nadrukkelijk kansen bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en aan mensen afkomstig uit andere landen de mogelijkheid bieden om hier ervaring op te doen en in te (re)integreren of in te burgeren. Onze tentoonstellingen en expositie, speciale activiteiten voor kinderen zijn gericht op iedereen, ook mensen met een andere etnische achtergrond. Wij hanteren bewust inclusief beleid op alle vlakken: van de inhoud van onze activiteiten tot de toegankelijkheid van het terrein. Zo zijn we er dus voor iedereen, jong en oud, welke etnische achtergrond dan ook, goed en minder goed ter been, rijk of arm.

5.3.3 Fair Practice Code

Met de in het exploitatiebudget opgenomen post personeelskosten betalen wij onze medewerkers naar de normen van de Museum CAO, zo volgen we de Fair Practice Code, zie het separate beleidsplan.

Het bestuur en de directie van Verhildersum streven en duurzame, eerlijke en transparante samenwerking na met kunstenaars en andere creatieve opdrachtnemers en samenwerkingspartners. We hanteren de uitgangspunten voor verantwoord marktgedrag en kritische reflectie. Het bestuur reflecteert jaarlijks op de uitgangspunten van deze en de andere codes. Zo bouwen we aan een gezonde cultuur- en erfgoedsector. We streven naar een Fair Chain, waar kunstenaars en creatieven een Fair Share en Fair Pay toekomt van de waarde van hun vakmanschap, zeggingskracht en uniciteit in de samenleving.

We dragen met onze partners gezamenlijk zorg voor het implementeren van de Code Culturele Diversiteit, door deze in de eigen organisatie en het veld uit te voeren en elkaar erop aan te spreken. Als uitgangspunt voor onze aanpak en reflectie dient de tekst van de Fair Practice Code versie 1.0.

5.4 Financieel beheer

Met het budget dat we hebben voeren we ook een gedegen financiële administratie, met hulp van een administratiekantoor.

Samen met de accountant ontwikkelen we ons administratiesysteem zodanig dat de accountant steeds minder aanpassingen hoeft te doen om het financiële jaarverslag in te delen

zoals dat hoort. Dit is een proces dat tijd kost, vandaar dat we momenteel vasthouden aan de accountant die ons hierbij begeleidt.

Acties:

- We letten goed op de financiële ontwikkelingen zodat we op tijd kunnen bijsturen als dat nodig is.
- Het bestuur ontvangt kwartaal rapportages.
- We maken halfjaar rapportages voor de provincie zo lang dat vereist is.
- We laten jaarlijks de verplichte accountantscontrole uitvoeren.

5.4.1 Vrienden van Verhildersum, donateurs werven en binden

Dat Verhildersum een Vereniging Vrienden heeft die bestaat uit zo'n 800 leden bewijst het draagvlak in de samenleving. Jaarlijks dragen de Vrienden ongeveer €8000,- bij aan het exploitatiebudget en daarnaast ondersteunen zij regelmatig extra projecten. Het Vriendenbestand van donateurs vergrijst wel, dus verjonging is al jaren een aandachtspunt en desondanks lastig te realiseren.

Wat doen we verder?

- De Vrienden ontvangen regelmatig een digitale nieuwsbrief. Wie geen mail heeft ontvangt nog informatie per post, wel wat minder vaak dan de digitale berichtgeving.
- 1 keer per jaar is er een vergadering, inclusief een interessant inhoudelijk deel van het programma.

5.4.2 Risicoparagraaf

Dankzij de doorgevoerde beheersmaatregelen hebben we een sterke organisatie die in staat is de geplande activiteiten uit te voeren en zijn de risico's die Verhildersum loopt op voorhand beperkt.

Strategisch

We hebben succesvolle samenwerking tot stand gebracht met vijf andere musea; de Groninger Waddemusea (waddemusea.nl). Dat heeft onze positie versterkt. We hebben met het Ede Staal belevingsproject erop ingezet ook mensen die niet gemakkelijk naar een museum gaan te bereiken. Dat is gelukt. Het blijft een uitdaging voor een klein museum als Verhildersum om voldoende groei te realiseren, al zien we een bevestiging van het succes van onze strategie in de verdubbeling van het aantal betalende bezoekers in 2023.

Governance

We hebben de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in het professionaliseren van de organisatie. Daarmee zijn we er tevens in geslaagd ongeveer €35.000,- structureel te besparen. We zien hier momenteel geen risico's.

Operationeel

Door deze professionalisering zijn onze kernprocessen -museaal, en het organiseren van activiteiten - beter beheersbaar geworden. Ook hier zien we momenteel geen risico's. Zo verwachten we de komende jaren kwalitatief hoogwaardige exposities en activiteiten te kunnen blijven aanbieden en daarbij de begroting rond te krijgen. Onze groep vrijwilligers heeft voldoende aanwas, het natuurlijk verloop wordt steeds goed opgevangen, er komen ook nieuwe jongeren bij. Door de nieuwe organisatiestructuur zijn

taken over meer mensen verdeeld, waarmee de kwetsbaarheid van de kleine staf sterk is teruggebracht.

Financieel

Voor het onderhoud en beheer van de panden en de landerijen en de uitvoering van het MJOP hebben we jaarlijks zo'n €160.00,- begroot. Het onderhoudsgeld voor de borg en andere panden is krap, want maakt het niet mogelijk hiervan geld opzij te zetten voor groot onderhoud, zoals bijvoorbeeld noodzakelijke vervanging van de klimaatinstallatie van de textielcollectie. Dit is een structureel risico. Niet voor niets is er in de loop der tijd veel achterstallig onderhoud ontstaan. We doen ons best dat risico te beperken door subsidies aan te vragen zoals GRRG en SIM en door bij een goed exploitatieresultaat meteen enkele reserveringen op te nemen. Gelukkig is in 2023 en 2024 het onderhoudsniveau van de panden verbeterd, zodat we mogelijk wat geld overhouden uit de jaarlijkse onderhoudsbegroting en dat opzij kunnen zetten. Het onderhoudsgeld voor het groen gaat jaarlijks op, en is zelfs niet voldoende om het onderhoudsniveau op peil te houden. We hebben de kostenpost groenonderhoud daarom in de begroting verhoogd voor de subsidieaanvraag.

Externe ontwikkelingen

- De energiekosten zijn enorm gestegen. Daarmee is in de begroting rekening gehouden (65% stijging t.o.v. 2021) maar niemand weet of dit genoeg is. De financiële impact hier van kan groot zijn. Dat onderstreept de noodzaak voor isolatie en duurzame verwarming, zelf energie opwekken.
- De SIM-subsidies voor onderhoud van stenen monumenten en groen lopen respectievelijk in 2026 en 2027 af. Het is niet zeker dat de nieuwe regering deze cultuursubsidies in stand houdt. De impact van het wegvallen van deze subsidies is middelgroot. We zoeken in dat geval naar andere subsidies of bijdragen.
- Een risico wordt gevormd door de kans dat de 4-jarige cultuursubsidie minder wordt of geheel wegvalt. Dit risico is structureel en heeft een hoge impact. De borg is een essentiële schakel in het Verhaal van Groningen; behoud en beheer van zulk belangrijk erfgoed zou net als andere monumentale musea niet iedere 4 jaar ter discussie moeten staan. Dat kan als we alleen voor de activiteiten meedoen in de cultuurnota subsidieaanvraag en het onderhoud langs een andere route is geborgd.

Bedrijfsvoering risico's inkomsten

- Aan de inkomstenkant zijn entreegelden belangrijk. Wij zien een tendens dat entreprijzen voor musea sterk stijgen. Wij houden bewust de prijs voor de bezoekers zo laag mogelijk om geen drempels voor bezoek op te werpen. We streven naar 5% groei van het aantal bezoekers per jaar. Dit begroten we voorzichtig als 3%. Tot nu toe blijkt dit haalbaar, hier zien we geen risico's.
- De Vrienden van Verhildersum en de Fondsen van Verhildersum leveren ieder jaar een vaste bijdrage. Bij de Fondsen is de bijdrage afhankelijk van het rendement van beleggingen. Die bijdrage staat onder druk. Daarom starten we in 2024 al met het werven van extra sponsors uit het bedrijfsleven, zodat we per saldo op de vaste bijdrage kunnen blijven rekenen om de begroting sluitend te maken. Het risico is daarmee beperkt.
- Het Historisch Oogstfestival is een belangrijke publiekactiviteit. De kosten moeten gedekt worden uit entree. Bij slecht weer kunnen de inkomsten tegenvallen. Daarom nemen we daarvoor een reservering op en we zoeken extra dekking voor een deel van de projectkosten.
- We hebben betrouwbare vaste inkomsten uit verhuur van het restaurant Ons Schathoes en het woonhuis van de boerderij. Mochten huurders afscheid nemen dan zal het niet moeilijk zijn nieuwe huurders te vinden. Het risico is dus beperkt.

- Wanneer de inkomsten tegenvallen kunnen we incidenteel terugvallen op de Fondsen en/of de Vrienden van Verhildersum die ons jaarlijks steunen. Bovendien hebben we uit het positieve resultaat van de afgelopen jaren enkele reserveringen kunnen maken voor bijvoorbeeld kosten van exposities, activiteiten en verduurzaming. Ook bouwen we langzaam weer wat eigen vermogen op zodat ook op financieel gebied de continuïteit gewaarborgd is.

6. PR en marketing: hoe bereiken we onze doelgroepen

We voeren ieder jaar ons marketingbeleid uit zoals beschreven in het beleidsplan.

Dat betekent dat we jaarlijks de volgende middelen actief inzetten:

- Posters en flyers
- Per jaar een algemene brochure over het Landgoed met een overzicht van de activiteiten en exposities voor het hele jaar.
- Persberichten over alle nieuwswaardige ontwikkelingen en activiteiten
- Beeldmateriaal: foto's, filmpjes
- Website
- Sociale media
- Digitale nieuwsbrief
- Advertenties in gedrukte media
- Spandoeken langs de weg

En als het budget het toelaat:

- Radiocampagne landelijk en regionaal voor Verhildersum (naast de Waddensemusea campagne)
- Straatreclame via cultuurborden.

Inzet is dat we alleen drukwerk maken als het niet anders kan. Brochures blijven bijvoorbeeld nodig om toeristen te bereiken via andere culturele en toeristische locaties. De website, nieuwsbrief en sociale media zijn onze belangrijkste kanalen. Minder duur en met een groot bereik. Drukwerk geven we uit in Nederlands, Engels en Duits. Voor sociale media gebruiken we Nederlands, omdat die informatie vluchtiger is en snel geplaatst moet worden.

Financiering van extra campagnes

In ons exploitatiebudget hebben we €10.000,- opgenomen voor PR. We proberen voor de radiocampagne en straatreclame betere dekking te vinden door werving van bezoekers op te nemen in projecten waarvoor we subsidie aanvragen zoals voor bijzondere exposities. Maar dat lukt zelden zo is gebleken. Soms investeren we meer en nemen het risico, ervan uitgaande dat extra bezoekers de kosten hiervan dekken. In 2023 is die opzet gelukt dus dat geeft ons wat lef.

Zeer goed online bereik komende jaren vasthouden

Onze website heeft een bereik van jaarlijks rond de 100.000 bezoekers, inzet is dit vast te houden. Hiertoe zetten we Google Grants in, een sponsorbudget van 10.000,- dollar per maand waarmee we gratis adverteren in Google. Daarbij is het ook belangrijk om onze website te blijven vullen met mooie verhalen en filmpjes, online exposities, extra activiteiten en veel nieuwsfeiten. Daarmee staan we ook bij de organische zoekresultaten bovenaan bij de zoekresultaten (goede organische vindbaarheid).

7. Bijdrage aan de ambities en strategieën Provincie

Verhildersum draagt nadrukkelijk bij aan de culturele strategische doelen van de Provincie Groningen. De belangrijkste bijdrage levert Verhildersum aan de ambitie 'Sterke basis en ruimte voor vernieuwing'. Dat hebben we in het begin van deze notitie al duidelijk gemaakt. De manier waarop we onze sterke basis vormgeven zorgt ervoor dat we ook bijdragen aan de andere strategische lijnen.

7.1 Een sterke basis en ruimte voor vernieuwing

Museum Borg Verhildersum heeft een sterke basis. Het is het meest authentieke landgoed en daarmee belangrijk cultureel erfgoed. Het landgoed met zijn borg, boerderij en arbeidershuisje, Koetshuis en Schathoes is als enige bewaard gebleven met nog 33 hectare omliggende landerijen waarop historische koeienrassen grazen van de rassen Groninger Blaarkop en Lakenvelder. Het landgoed vertelt het verhaal van de adel, de boer en de arbeider in de 19^e eeuw. Daarbij nemen de collectie landbouwwerktuigen, oude ambachten en de kostuumcollectie een bijzondere plaats in.

We plaatsen onze collecties in de bredere context van het landschap met zijn wierden en dijken, de 3000 jaar oude bewoning – zie de oprichting van de Waddenmusea - de opkomst van de boeren, de ondergang van de adel, het culturele erfgoed in de omgeving zoals de kerken en de orgels. We stimuleren met alle mogelijk middelen mensen om ook de omgeving te ontdekken middels wandel- en fietsroutes en de verwijzing naar de andere 5 Groninger Waddenmusea.

Met onze app Verhildersum To Go!, ons Museum Online en het VR belevingscentrum rondom Ede Staal, het Groninger Landschap en de Groninger taal laten we zien dat we voortdurend op vernieuwde wijze onze verhalen over Verhildersum en Groningen vertellen.

Om alles te ontdekken moet je hier vooral ook blijven logeren in de regio. Verhildersum maakt reclame voor verblijfsaccommodaties in de regio en wil komende jaren een B&B realiseren op het landgoed.

Het is wel noodzakelijk het landgoed te verduurzamen, de panden CO2 neutraal te verwarmen. Daarmee verlagen we de kosten van de exploitatie en kunnen we meer bezoekers trekken door in de winter bijvoorbeeld in de weekeinden open te zijn.

7.2 Samenleven met cultuur

Het beleid voor ontwikkeling en behoud van het Landgoed is erop gericht dat Verhildersum een knooppunt van sociale activiteit is en blijft, een plaats waar de kwaliteit van dit erfgoed duurzaam verbonden is met de kwaliteit van leven van de burgers in Het Hogeland. Dicht bij huis. Met zowel de zinvolle werkplekken die we bieden aan zoveel vrijwilligers en deelnemers van Werk op Maat, als met alle activiteiten – van cultuureducatie en exposities tot bijbehorende workshops, wandelingen en fietsroutes - brengen we heel veel mensen voortdurend in contact met cultuur. De openbare toegankelijkheid van ons landgoed draagt daar ook aan bij, inclusief onze natuurspeeltuin met dierenweide.

7.3 Overal cultuur

Verhildersum draagt nadrukkelijk bij aan de culturele infrastructuur van Groningen en aan de versterking van de toeristische economie.

Niet alleen met onze activiteiten in het museum en op het landgoed. We doen dat juist ook door de verbinding te maken met het landschap en cultureel aanbod om ons heen.

We stimuleren dat onze bezoekers langer in de regio blijven door hen actief te verwijzen naar mogelijkheden om hun kennis van de geschiedenis van Groningen en hun belevenissen uit te breiden. Kijk naar al onze arrangementen, wandelingen en fietstochten en het verhaal van 3000 jaar leven aan de Groninger Waddenkust dat de Waddensemusea samen vertellen.

De Waddensemusea zijn we inmiddels goed voor zo'n 80.000 bezoekers. Sinds de start van de samenwerking in 2021 trekken we zo'n 30.000 extra bezoekers. Bij besteding van €30,- per dag betekent dit een impuls voor de regio van bijna 1 miljoen euro.

Ook onze andere samenwerkingen zijn hier van belang. Samen met Waddenfun hebben we een wandeling voor kinderen ontwikkeld en we staan open voor andere arrangementen. Met Doe Zoo hebben we sinds 2023 een kortingsactie voor onze klanten, die hen stimuleert ons allebei te bezoeken. Net als de promotie die we doen voor de regio. Op onze website hebben we expres ook een pagina over verblijfsaccommodaties in de regio en een overzicht van diverse fiets – en wandelroutes. Omdat Google ons subsidieert zijn we in staat hiermee online sterk zichtbaar te zijn via advertenties die verwijzen naar onze website.

7.4 Thuis in Groningen

Trots op Groningen en zeker op het Hogeland. Daar werkt Verhildersum stelselmatig aan.

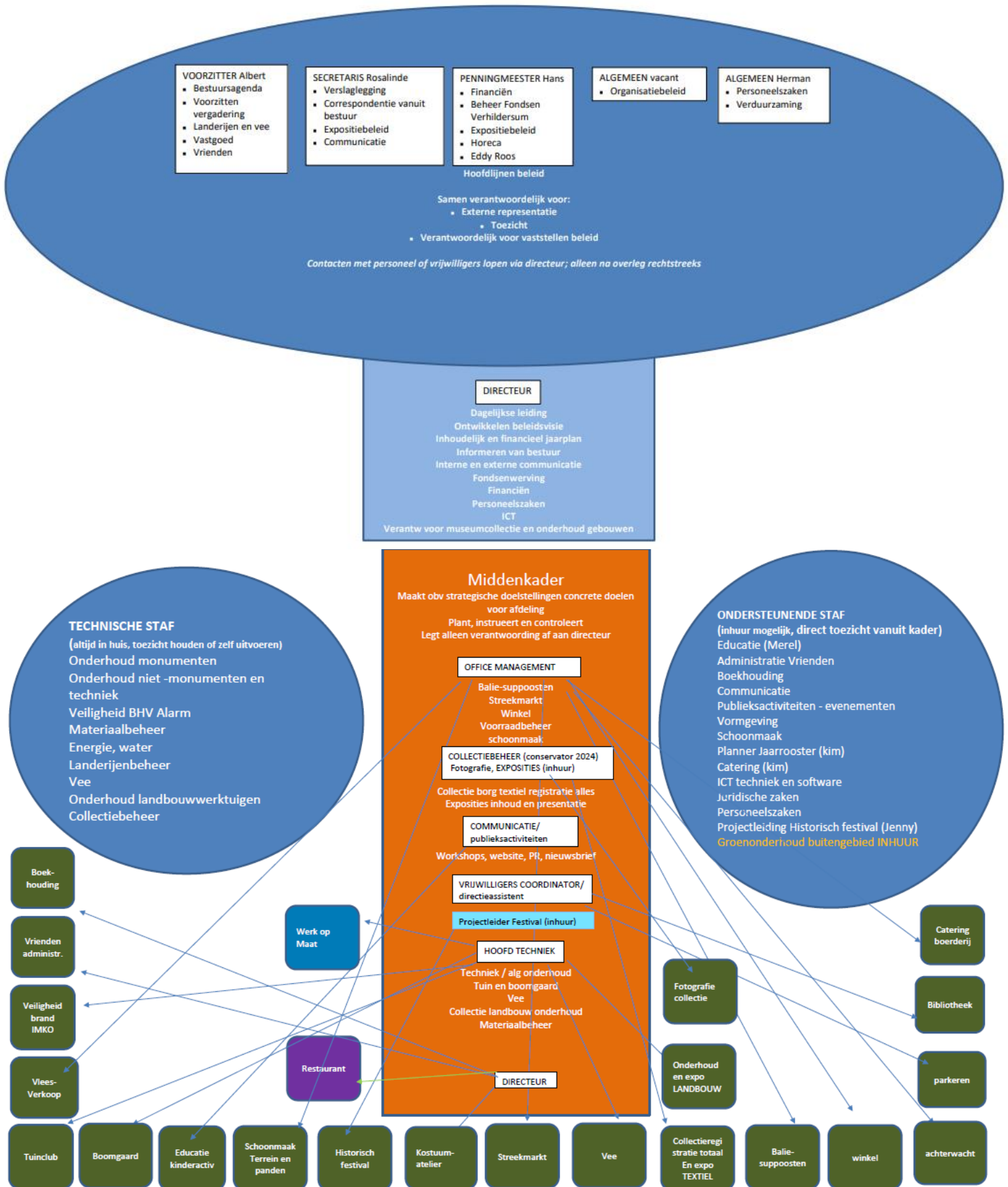
Met onze bijzondere collecties en verhalen over de ondergang van de landadel, landbouwinnovatie in de 19^e eeuw die de boeren grote rijkdom bracht – zie de mooie grote boerderijen, de rijkdom in de Groninger mode en dracht, vertellen we over de oorsprong van wat er nu nog te zien is in het gebied en over de achtergrond van de identiteit van de Groningers. Met Ede Staal en de aandacht die we schenken aan het prachtige Groninger landschap en de Groninger taal versterken we die Groninger identiteit bovendien.

Verhildersum is als borg met wierden een essentieel element in het verhaal van 3000 jaar leven en werken aan de Groninger Waddenkust dat we vertellen met de Waddensemusea.

Nergens anders in Nederland wonen en werken er al 3000 jaar mensen.

Onze landelijke en regionale reclames over dit verhaal trekken niet alleen bezoekers uit het hele land. Ze maken Groningers trots op hun gebied en maken dat zij zich hier extra thuis voelen.

Bijlage 1: Organisatieschema Verhildersum

Bijlage 2: Governance informatie

Bestuursleden

naam	achternaam	plaats	functie	aangetr.	Aftred.	max verlenging
A.G.	Rodenboog	Leens	voorzitter	mrt-18	sep-22	sept-26
R.	Hoorweg	Pieterburen	secretaris	mrt-18	mrt-22	mrt-26
A.J.	de Vries	Baflo	penningmeester	okt-19	okt-23	okt-27
H.	Hegge	Kloosterburen	lid	mrt-17	mrt-21	mrt -25

Leden directie/ dagelijkse leiding

M.C.M. Spaltman, datum indiensttreding 1 februari 2019

7.4.1 Functies en nevenfuncties bestuursleden en directeur

Dhr. A.G. Rodenboog

Functie: Rodenboog Interim management

- Bestuurslid Stichting Groninger Orgelland
- Voorzitter Financieel & Beheer Geref. Kerk Leens
- Werkgroep Schnitger 2019

Mevr. R. Hoorweg

Functie: directeur OV-bureau Groningen Drenthe

H. Hegge

Functie:

- MT lid Teijin-Aramid Delfzijl
- Landbouwer

Nevenfuncties:

- Bestuurder Vereniging van Oevereigenaren en gebruikers
- Penningmeester Parochiële Caritas H. Liudgerparochie Noord Groningen
- Voorzitter St. IJsbahn Kloosterburen

A.J. de Vries

n.v.t.

M.C.M. Spaltman

Functie: directeur Museum Borg Verhildersum

- Eigenaar Prompt Communicatie
- Voorzitter bestuur Stichting Vrienden van Odensehuis Groningen
- Bestuurslid Erfgoedpartners als vertegenwoordiger van de musea in de Ommelanden

7.4.2 Salariëring directeur

Het salaris van de directeur valt binnen de Wet Normering Topinkomens en wordt met ingang van het Jaarverslag 2023 vermeld in het Jaarverslag dat op de website wordt gepubliceerd.

